ได้มีชีวิตต่อจากรูปนาม คือไม่เป็นอะไรกับอะไร
นี่คือชีวิต ถ้าเป็นสุขเป็นทุกข์ คือไม่มีชีวิต
ชีวิตไม่เป็นอะไรกับอะไร คือจุดหมายปลายทาง
หลวงพ่อ คำเขียน สุวณฺโณ

ธรรม ธรรมชาติ

หลวงพ่อคำเขียน สุวณฺโณ

ศิษย์หลวงพ่อเทียน จิตฺตสุโภ ปรมาจารย์การเจริญสติแนวเคลื่อนไหว

ธรรม
ธรรมชาติ

หลวงพ่อคำเขียน สุวณฺโณ

ISBN 978-616-305-825-6

พิมพ์ครั้งที่ ๑	สิงหาคม ๒๕๕๕
พิมพ์ครั้งที่ ๒	ตุลาคม ๒๕๕๕
รวบรวมเนื้อหา	นาฏอนงค์ ช่วยเพ็ญ
ศิลปกรรม	จักรกฤษณ์ เสมอเนตร
ช่างภาพ	สุดารัตน์ แก้วแท้
	ชูเกียรติ วงศ์สุวรรณ
	จุฑา พิชิตลำเค็ญ
	นาฏอนงค์ ช่วยเพ็ญ
	ณัฐกิตติ์ รัศมีรัฐกรณ์
	เอส อาร์ โปรดักชั่น
จัดพิมพ์โดย	คณะศิษยานุศิษย์
ผู้จัดการผลิต	นันทนา เสมอเนตร

ความตั้งใจ

เริ่มต้นจากความเมตตาของหลวงพ่อคำเขียน สุวณฺโณ ที่มีต่อข้าพเจ้า ในการให้โอกาสกราบเรียนถามข้อมูล ให้โอกาสถ่ายภาพบันทึกวิดีโอ อีกทั้งการเขียนข้อธรรมให้ด้วยลายมือ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการจัดทำเว็บไซต์วัดป่าสุคะโต และการจัดทำสื่อต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับวัด รวมถึงสอนสั่งด้วยความเมตตาอยู่เสมอ

กอปรกับข้าพเจ้าเองได้ถ่ายภาพของหลวงพ่อ ธรรมชาติ และบรรยากาศภายในวัดไว้พอสมควร จึงได้ริเริ่มที่จะทำหนังสือเล่มนี้ขึ้น เพื่อถวายเป็นอาจาริยบูชาแด่หลวงพ่อ รวมทั้งเพื่อให้คำสอนของหลวงพ่อดำรงอยู่และยังประโยชน์ต่อผู้อื่นด้วย

นับตั้งแต่ข้าพเจ้ามีโอกาสได้พบหลวงพ่อ พระผู้ให้ชีวิตทางธรรมแก่ข้าพเจ้า สิ่งที่ข้าพเจ้าเห็นคือ หลวงพ่อ ธรรม และธรรมชาติเป็นหนึ่งเดียวกัน นั่นคือที่มาของชื่อหนังสือเล่มนี้...

" ธรรม ธรรมชาติ หลวงพ่อคำเขียน สุวณฺโณ "

หากมีข้อผิดพลาดประการใด ในการจัดทำหนังสือเล่มนี้ ข้าพเจ้าขอน้อมรับแต่เพียงผู้เดียว

นาฏอนงค์ ช่วยเพ็ญ (อ้อ)
๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๕

สารบัญ

ขออนุโมทนากับคุณอ้อ ที่มีความตั้งใจไว้ชอบ
มีความพากเพียรศึกษาและปฏิบัติธรรมอยู่เนืองนิตย์
มาหลายปี นำเอาข้อธรรมะที่ตนได้อ่านได้ฟังมา
ปฏิบัติตามธรรมแล้ว เห็นว่ามีประโยชน์ ก็รวบรวมไว้
ประสงค์จะพิมพ์หนังสือเอาไว้ อาจเป็นประโยชน์ต่อคนอื่น
ได้อ่านนำไปปฏิบัติ จนเข้าถึงธรรมพัฒนาการได้ตามสมควร
แก่สัมมาปฏิบัติ ก็จะได้ใช้ชีวิตให้เกิดความเป็นธรรมแก่ตัวเอง
และผู้อื่น ไม่ทำให้ตัวเป็นทุกข์ ไม่ทำให้ผู้อื่นเป็นทุกข์
มีความเป็นธรรมเกิดขึ้นกับผู้คนอย่างทั่วถึง จนผองชน
อยู่ในโลกร่วมกันด้วยความร่มเย็น อยู่เป็นสุขทุกถ้วนหน้า
ในเวลาอันใกล้นี้ด้วยเทอญ

หลวงพ่อ คำเขียน สุวณฺโณ
๕ พค. 55

กราบขอบพระคุณ

หลวงพ่อคำเขียน สุวณฺโณ
พระอาจารย์ไพศาล วิสาโล
หลวงตากรม ถาวโร
พระอาจารย์ยูกิ นรเทโว
พระอาจารย์ทรงศิลป์ สุจิณฺโณ
พระอาจารย์วัฒนชัย กัลยาโณ
พระอาจารย์สุทธิศาสตร์ ปัญญาปทีโป
พระอาจารย์สันติพงศ์ เขมปัญโญ
พระอาจารย์สมใจ อาจาโร

ด้วยความเมตตาอย่างไม่มีที่สุดไม่มีประมาณของหลวงพ่อคำเขียน สุวณฺโณ เมื่อไปกราบขออนุญาตพิมพ์หนังสือเล่มนี้ นอกจากจะอนุญาตแล้ว หลวงพ่อยังเมตตาเขียนคำปรารภ ให้เอกสารประกอบต่างๆ และตรวจทานข้อมูลให้เป็นอย่างดี

ครั้นกราบเรียนปรึกษาพระอาจารย์ทุกรูปว่าจะทำหนังสือถวายหลวงพ่อ และกราบขอข้อเขียนที่จะใส่ลงในหนังสือซึ่งตั้งใจจะใช้ลายมือเขียนของพระอาจารย์ทุกรูป จึงได้รับเมตตาเขียนให้มาอย่างบรรจง (แต่ด้วยหลายเหตุปัจจัย ทำให้ต้องเปลี่ยนมาใช้ตัวพิมพ์แทน) พร้อมทั้งให้คำปรึกษา คำแนะนำที่ทำให้หนังสือเล่มนี้สำเร็จออกมาดังที่ท่านถืออยู่ในมือนี้

อนุโมทนา

หนังสือเล่มนี้สำเร็จ ๆ ได้ด้วยกำลังของกัลยาณมิตร

พี่สุนทรี ที่ช่วยดูแลรับ-ส่ง ในการเดินทางไปวัดเสมอมา ตามวาระและโอกาสทำให้ได้เก็บข้อมูลและวัตถุดิบที่ใช้ในการทำหนังสือ

พี่ตุ๊ก พี่ต้อย และอีกหลายท่าน ที่เอื้อเฟื้อที่พัก ทำให้สามารถทำงานได้สะดวกด้วยเครื่องมือและสิ่งของที่ต้องใช้

อาจารย์หญิง น้องแบงค์ อิ๋ว คุณชูเกียรติ เอื้อเฟื้อภาพถ่ายซึ่งภาพทั้งหมดถ่ายที่วัดป่าสุคะโตและวัดป่ามหาวัน

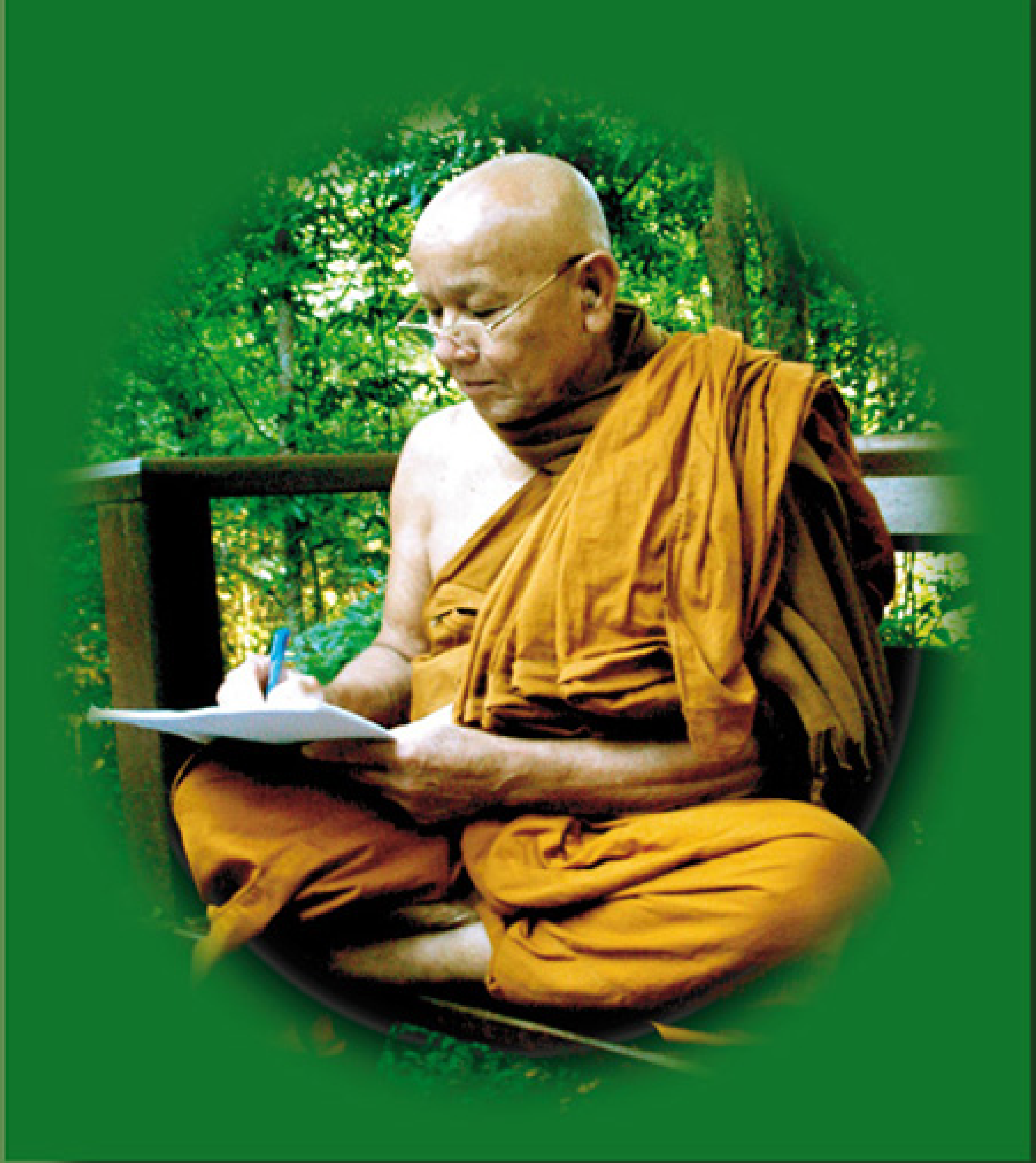
พี่จักรกฤษณ์ พี่นันทนา ที่รับดูแลเรื่องการจัดทำต้นฉบับ การตรวจปรู๊ฟ ทุกขั้นตอนของการพิมพ์ให้ จนกระทั่งส่งถึงวัด พร้อมทั้งดูแลเป็นอย่างดีตลอดเวลาที่ไปนั่งทำงานที่บ้าน

ในการพิมพ์หนังสือครั้งที่ ๒ นี้ เพื่อร่วมแจกในงานทอดกฐินประจำปี ๒๕๕๕ ของวัดป่าสุคะโต วัดป่ามหาวัน และวัดภูเขาทอง โดยคณะศิษยานุศิษย์.... พระอาจารย์สุทธิศาสตร์ พระอาจารย์สมใจ พี่ปาวินัตร พี่วรรณา พี่พรทิพย์และคณะศิษย์มหาชัย พี่สมจิต พี่จ้อ คุณจินตนา เมฆเสรีกุล คุณสุรวิทย์ คุณยุทธกล เพื่อนๆพี่สุนทรี คุณสมหมาย คุณชรินทร์และเพื่อนๆ และอีกหลายท่าน ซึ่งไม่อาจกล่าวนามได้หมด ที่มีส่วนร่วมในการจัดทำหนังสือเล่มนี้

และขออนุโมทนาแด่ทุกรูปทุกนามที่รวมกันเป็นวัดป่าสุคะโตมา ณ ที่นี้ด้วย

นาฏอนงค์ ช่วยเพ็ญ (อ้อ)

ลิขิตธรรม

หลวงพ่อคำเขียน สุวณฺโณ

พระธรรมอันพระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ดีแล้ว

ผู้ศึกษาจะต้องศึกษาตามตำราและ ปฏิบัติได้ในเวลาใด

ไม่จำกัดกาล เชิญให้มาศึกษาปฏิบัติดู น้อมนำมาใส่ตน

ผู้ปฏิบัติย่อมรู้ซึ้งเฉพาะจิตใจในธรรมที่ควรรู้ควรเห็นได้

ตามสมควรแก่การปฏิบัติ

ขอน้อมรับเป็นชอบในคำสอนของพระพุทธเจ้านี้

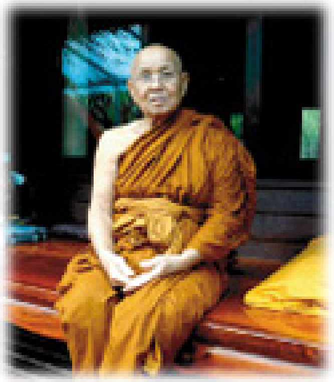

ความรู้สึกตัวตามหลักของสติปัฏฐาน

ไม่เหมือนสติธรรมดา สติธรรมดาใครๆ ก็มีได้ สัตว์ก็มีสติ
สติตามหลักของสติปัฏฐานนั้น คือรู้ซื่อๆ ไม่มีผิดถูก
ไม่มีสุขทุกข์ รู้ซื่อๆ รู้เห็น ผิดก็เห็น ถูกก็เห็น
สุขทุกข์ก็เห็น มีแต่เห็น ไม่เป็นสุขไม่เป็นทุกข์
เหนือผิดเหนือถูก ผิดถูก สุขทุกข์ไม่มีค่าอะไร

เป็นการใช้ชีวิตส่วนตัว ไม่ถูกหลง ในสุขทุกข์

มีความรู้ชัดๆ รู้สึกตัวชัดๆ ตรงๆ เป็นการใช้ชีวิตที่สะอาด

ถ้าเป็นสุขเป็นทุกข์ เป็นผู้ผิดเป็นผู้ถูก ไม่สะอาด

หลุดพ้นได้ยาก ถ้ารู้สึกตัวชัดๆ เหนือผิดถูก เหนือสุข

เหนือทุกข์ก็หลุดพ้นง่าย ว่าโดยย่อ ถ้าเหนือก็หลุดพ้นง่าย

ถ้าเป็นก็หลุดพ้นได้ยาก

เหนือกายเลิศกว่ากาย ไม่เอากายมาเป็นตัวตน
ให้เป็นสุขเป็นทุกข์ ไม่มีเพศชาติในกาย

เห็นความคิดอันเกิดจากจิตใจ ไม่เอาจิตใจมาเป็นสุขทุกข์ เกิดการเห็นแจ้งในทางใจ ว่าเป็นรูปเป็นนามตามความเป็นจริง ไม่เอารูปนามมาเป็นสุขเป็นทุกข์

อะไรๆ อันเกิดจากรูปนาม มีค่าเหลือไม่เท่าไม่เป็น

เกิดการสะดวก มีความเพียร ขอนรู้เรื่องการกระทำ

การกระทำนำไปสู่ความหลุดพ้น การกระทำจำเริญก้าวไป

ได้หลักจากรูปนามมาเรียนจากรูปนาม ปัญหาเกิดปัญญาได้

ไม่เป็นอะไรกับอะไร อันเกิดจากรูปนาม

ต่อจากนี้ไป จะไม่เอารูปนามมาเป็นสุขเป็นทุกข์ การใช้ชีวิต

ชัดเจนกว่าเดิม ทะลุทะลวงได้

ได้มีชีวิตต่อจากรูปนาม คือไม่เป็นอะไรกับอะไร

มีคือชีวิต ถ้าเป็นสุขเป็นทุกข์ ก็ไม่มีชีวิต

ชีวิตไม่เป็นอะไรกับอะไร คือจุดหมายปลายทาง

หมู่ชนที่เชื่อฟังคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า แล้วนำมา
ปฏิบัติตามธรรมที่พระองค์ทรงแสดงสั่งสอนนั้น
มีความรู้สึกระลึกได้ในแก่นใจ ไม่หลงไปตามอาการต่างๆ
ที่เกิดขึ้นกับกายใจ มีความรู้สึกตัว มีสติ สติตามกันทัน
กับความหลง ความหลงเหมือนความมืด
สติเหมือนแสงสว่าง ก็ขจัดความมืดได้

มีความรู้สึกตัวมีสติ เป็นธรรมที่เป็นเครื่องมือ
เปลี่ยนหลงเป็นไม่หลง เปลี่ยนทุกข์เป็นไม่ทุกข์
ถ้าไม่มีสติ หลงไปจนตาย ทุกข์ไปจนตาย ถ้ามีสติ
ดูแลกายใจ ความหลงความทุกข์ อาจเป็นครั้งสุดท้ายได้

ต้องฝึกตนสอนตน ถ้ามีสติก็ละความชั่ว
ทำความดี จิตก็บริสุทธิ์ มีศีล สมาธิ ปัญญา
เป็นไตรสิกขา กำจัดสิ่งเศร้าหมองออกจากภายใน
ได้หมดสิ้น หลุดพ้นจากทุกข์ทั้งมวลได้

ชีวิตคือไม่เป็นอะไรกับอะไรที่เกิดขึ้นกับกายใจ

ชีวิตอยู่เหนือทุกอย่าง

ชีวิตเป็นชายหาดไม่กระทบต่อคลื่นในมหาสมุทร
เป็นสาคร เป็นศิลป์ของชีวิต เป็นมาตรฐาน ของชีวิต
เหนือทางเกิด แก่ เจ็บ ตาย เป็นจุดหมายปลายทาง
ของการปฏิบัติตามธรรมที่พระพุทธองค์ทรงสอน
เป็นหลักจัดตั้งของผู้ปฏิบัติ

เห็นหลง เป็นศีล

ไม่เป็นผู้หลง เป็นสมาธิ

พ้นจากความหลง เป็นปัญญา

เห็นทุกข์ เป็นศีล
ไม่เป็นทุกข์ เป็นสมาธิ
พ้นจากทุกข์ เป็นปัญญา

ธรรมวาจา

หลวงพ่อคำเขียน สุวณฺโณ

สิ่งที่เราทำลงไปเราก็พิสูจน์แล้ว
ไม่ใช่คิดลงไปแล้วไปให้คนอื่นทำ
หลวงพ่อเทียนทำมา แล้วมาสอนพวกเรา
พวกเราก็ทำตามหลวงพ่อเทียนสอน
เรียนตามพ่อ ก่อตามครู ศิษย์... มีครู

หลวงพ่อคำเขียน สุวณฺโณ

ในพระสูตรบอกมีสติต่อเนื่อง
ทำอย่างไรจึงต่อเนื่อง
เราจึงทำแบบนี้ขึ้นมา
ทำแล้วมันได้ผลจริงๆ
เวลามันหลง หลงเป็นเหตุให้รู้
รู้ขึ้นมาต่อไปอีก
ถ้าหลงเป็นหลง มันไม่ต่อเนื่อง
หลงกลายเป็นรู้ ดีด้วย มันหลงจะได้รู้
ทำไปจะเห็นความหลง ความรู้
เคียงบ่าเคียงไหล่กัน
หลงกับรู้ เลือกได้

หลวงพ่อคำเขียน สุวณฺโณ

เห็นกายมันยังไม่พอ
มันยังเห็นสุข ทุกข์ ที่เกิดขึ้นกับกาย
สุข ทุกข์ ที่เกิดกับกาย เป็นกายไหม
พระพุทธเจ้าก็เฉลยไว้แล้วว่า
กายสักแต่ว่ากาย อันสุขอันทุกข์ไม่ใช่
เวทนาสักว่าเวทนา
จิตที่มันคิดก็ไม่ใช่จิต
จิตสักแต่ว่าจิต อะไรเห็น ตัดไป ตัดไป

หลวงพ่อคำเขียน สุวณฺโณ

ต้นไม้ก็มีสังคมเหมือนเรา
ต้นเด็กๆนั่น เหมือนลูก เหมือนเหลน
ต้นใดเป็นเพื่อน เป็นมิตร ก็เป็นกัน
ต้นใดพอเป็นป้า เป็นลุง ก็เป็นกัน
ต้นใดเป็นพ่อแม่ ก็เป็นกัน
เป็นปู่ย่า ตายาย ก็เป็นกัน
ปู่ก็ต้นนั้น อยู่โน่น ๓๐๐ ปี
ในฐานะเป็นปู่เกิดก่อนเรา
เขาก็ช่วยเราอยู่ต้นไม้เหล่านี้

หลวงพ่อคำเขียน สุวณฺโณ

แก่แล้วก็คิดแบบคนแก่
อยากดูแลคนแก่ คนเจ็บป่วย คนที่จะตาย
เห็นความสำคัญเรื่องนี้เพราะอะไร
เพราะเราเคยแก่มา เคยตายมา เคยเจ็บมา
มีวิธีที่ทำให้เราไม่ต้องทุกข์
กับความเจ็บ ความตาย

หลวงพ่อคำเขียน สุวณฺโณ

พระพุทธเจ้าสอนว่ากายานุปัสสนา
ให้เอากายนี้แหละเป็นการศึกษา
เวทนานุปัสสนา เห็นความสุข ความทุกข์
เกิดกับกายใจ เป็นการศึกษา
อย่าให้ทุกข์เป็นทุกข์ อย่าให้สุขเป็นสุข
เห็นจิตที่มันคิดโน้นคิดนี้ ที่เกิดจากความคิด
มันก็ไม่ใช่ผิด บางโอกาสก็ไม่ได้ตั้งใจคิด
ความคิดมันลักคิดขึ้นมา
อย่าให้ความคิดหลอกได้

หลวงพ่อคำเขียน สุวณฺโณ

ให้มันจบซะ จบจากความโกรธ
ความโลภ ความหลง
ถ้าไม่จบตรงนี้ก็เป็นปัญหาต่อไป
ทั้งกับตนเองและคนอื่นได้
เราจึงมาเรียนตรงนี้ให้มันจบ
เอากายเป็นตำรา เอาใจเป็นตำรา
เอาสติเป็นนักศึกษา
ถ้าเราจบตรงนี้
โดยชาติสิ้นแล้ว พรหมจรรย์จบแล้ว
สิ่งที่ต้องทำไม่มีอีกแล้ว

หลวงพ่อคำเขียน สุวณฺโณ

มันหลง จะบอกว่าไม่หลงก็ได้ คำเดียว
มันทุกข์ จะบอกว่ามันไม่ทุกข์ก็ได้
มันโกรธ จะบอกว่ามันไมโกรธก็ได้
มันแก่ ไม่แก่ก็ได้
มันเจ็บ ไม่เจ็บก็ได้
มันตาย ไม่ตายก็ได้

หลวงพ่อคำเขียน สุวณฺโณ

ความโกรธไม่จริง ความไม่โกรธจริงกว่า
ความทุกข์ไม่จริง ความไม่ทุกข์จริงกว่า
นี่คือของจริง

หลวงพ่อคำเขียน สุวณฺโณ

สติเป็นศีล
เป็นสมาธิ
เป็นปัญญา

หลวงพ่อคำเขียน สุวณฺโณ

อยู่อย่างมีสติ

ถ้ามีสติ..............เขาจะดูแลของเขาเอง
ถ้ามีสติ..............เขาจะละความชั่วเอง
ถ้าเขามีสติ.......เขาจะทำความดีเอง
ถ้าเขามีสติ.......เขาจะบริสุทธิ์เอง

หลวงพ่อคำเขียน สุวณฺโณ

ชีวิตสุดยอดคือไม่เป็นอะไร...
.....ไม่เป็นอะไรกับอะไรเลย
สิ่งที่เกิดขึ้นกับกายกับใจนี้
.....ไม่เป็นอะไรกับอะไร
ชีวิตที่ไม่เป็นอะไร
.....เป็นศาสตร์เป็นศิลป์ อยู่ในโลก

หลวงพ่อคำเขียน สุวณฺโณ

เส้นทางธรรม

หลวงพ่อคำเขียน สุวณฺโณ

เส้นทางธรรม จากคำบอกเล่าของ หลวงพ่อคำเขียน สุวณฺโณ

กำเนิด

หลวงพ่อคำเขียน สุวณฺโณ เดิมชื่อ คำเขียน เหล่าชำนิ เกิดเมื่อวันที่ ๑๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๗๙ ตรงกับวันพุธ แรม ๙ ค่ำ เดือน ๙ ปีชวด ที่บ้านหนองเรือ (ชื่อเดิมตำบลบ้านเม็ง) อำเภอหนองเรือ (เดิมอยู่ในเขตอำเภอเมือง) จังหวัดขอนแก่น โยมพ่อชื่อนายสมาน เหล่าชำนิ โยมแม่ชื่อนางเฮียน แอมบัชฌาย์ (เหล่าชำนิ) มีพี่น้องรวมเจ็ดคน หลวงพ่อเป็นบุตรคนที่สาม

แม่เฮียน แอมบัชฌาย์

วัยเด็ก

อายุได้ประมาณ ๑๐ ขวบ (เรียนชั้น ป.๒) ครอบครัวได้ย้ายไปอยู่บ้านหนองแก อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ เพื่อบุกเบิกที่ทำกิน เมื่อย้ายมาอยู่ได้ไม่นานพ่อก็เสียชีวิต หลวงพ่อต้องช่วยงานทุกอย่างในบ้าน เมื่อเรียนจบชั้น ป. ๒ แล้ว ก็ข้ามไปชั้น ป. ๔ เลย (เพราะชั้น ป. ๓ ไม่มีนักเรียน) เรียนจบชั้น ป. ๔ ก็ออกจากโรงเรียนมาช่วยงานทางบ้านเต็มตัว

บรรพชา

หลวงพ่อไล่ควายกลับมาบ้านเห็นเพื่อนบ้านกำลังแห่นาคอ้อมบ้านใจคิดอยากบวชเณรก็เลยขออนุญาตแม่บวชบ้าง แม่ก็อนุญาตให้บวช ปู่ก็ไปหาซื้อผ้ามาให้ผืนหนึ่ง เมื่อตอนเป็นเณรผ้าห่มก็ไม่มี มุ้งก็ไม่มี ยุงก็เยอะ แม่(หลวงพ่อ)ไม่มีเงินซื้อให้ หลวงพ่อต้องใช้ผ้าคลุมหัวแทน แขนเต็มไปด้วยยุง

หลวงพ่อเดินทางด้วยเท้าจากหนองแกไปถึงขอนแก่น เพื่อเรียนภาษาบาลี นักธรรม ใช้เวลาเดินทาง ๒ คืน รองเท้าก็ไม่มีใส่ ดินทรายร้อนๆ ก็เดินเหยียบไป หิวข้าวก็ไปบิณฑบาตรจากชาวบ้านแถวนั้น น้ำดื่มก็ใช้ตามปลักวัวปลักควาย

สึกจากบรรพชา

ทีแรกไม่ได้ตั้งใจว่าจะสึก กลับมาบ้านเพื่อมาหาหนังสือไปเรียน ยืมใครก็ไม่มี พอมาหาแม่ที่บ้านฝนตกหนัก หลังคามุงหญ้าแฝกก็รั่ว แม่อุ้มน้องมาคุยด้วย บอกว่า บ้านก็รั่ว เณรน้อยเอ๊ย หญ้าก็มีอยู่แต่ไม่มีใครมุงให้ น้องก็เล็ก บ้านก็รั่ว ก็เลยบอกแม่ว่าจะมุงให้เอง ให้แม่ยื่นหญ้าให้ กว่าจะมุงเสร็จก็ค่ำพอดีไม่ได้กลับวัดที่ขอนแก่น เลยนอนอยู่บ้านแม่ คืนนั้นแม่พูดว่า ปีนี้แม่คงไม่ทำนาหรอก นาเราจะให้คนอื่นทำเสีย น้องก็เลี้ยงวัวเลี้ยงควาย ส่วนแม่จะไปทำนากับญาติ พอได้ข้าวเล็กๆ น้อยๆ ก็จะเอามาเติมกับข้าวที่นาเรา

หลวงพ่อก็คิดว่า "มันยากขนาดนี้หนอ น้องก็ตัวเล็กๆ เลี้ยงควาย เราก็เป็นเณร สบาย" เลยไม่กลับขอนแก่น สึกแล้วก็ขี่ควายลงนาเลย ตอนนั้นทำอะไรก็ไม่เป็น อะไรต่างๆ ก็ต้องหัดเอา ความจนบังคับ กระบุง ตระกร้า เชือกวัว เชือกควาย ตราดไถ ไปหัดไปเรียนกับคนอื่นเอา

หมอธรรม

เริ่มเรียนคาถาอาคมตอนเป็นฆราวาส ที่ต้องเรียนเพราะเจอปัญหาทุกอย่าง แม่ น้อง เจ็บไข้ได้ป่วยหลานที่มาอยู่ด้วยก็เจ็บไข้ตายไปเลยขุบตัวเองทำตัวเป็นหมอคุ้มครองครอบครัวพี่น้อง ด้วยความจำเป็น เวลาแม่เป็นอะไรขึ้นมาก็ว่าคาถาทำน้ำมนต์เสกให้ น้องนอนไม่หลับก็ผูกแขนให้ ไปๆมาๆก็คุ้มครองพี่น้องทุกคนไปเลย หลวงพ่อเป็นหมอธรรมตั้งแต่อายุ ๑๖ - ๑๗ ปี

สร้างครอบครัว

หลวงพ่อแต่งงานกับนางฮ่วย ว่านไพ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๑ ตอนอายุ ๒๒ ปี มีบุตรชาย ๒ คน พัฒนาสร้างฐานะอยู่ ๖-๗ ปี มีบ้านหลังใหญ่ มีที่นา มีวัว มีควาย

เมื่อปี พ.ศ.๒๕๐๘ ลูกชายคนแรกตาย เมื่อเห็นลูกที่รักที่สุดตายไป ทำให้เกิดความเบื่อหน่ายต่อทุกสิ่ง เห็นความไม่เที่ยง

พบหลวงพ่อเทียน

หลวงพ่อมีโอกาสได้พบหลวงพ่อเทียนในปี พ.ศ. ๒๕๐๙ และติดตามหลวงพ่อเทียนไปจำพรรษา ณ ป่าพุทธยาน จังหวัดเลย หลวงพ่อปฏิบัติธรรมด้วยความเพียร จนเข้าใจในธรรมะแล้วจึงตัดสินใจมาลาแม่ ขอบวชอีกครั้ง

อุปสมบท

หลวงพ่ออุปสมบทเมื่อวันที่ ๑๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๐ ที่วัดศรีบุญเรือง ตำบลกุดป่อง

อำเภอเมือง จังหวัดเลย โดยมีพระราชวีรมุณีเป็นพระอุปัชฌาย์ ปีแรกก็ไปอยู่กับหลวงพ่อเทียน หลวงพ่อมุ่งมั่นในการปฏิบัติธรรมอย่างจริงจัง พอปีที่ ๒ หลวงพ่อเทียนส่งให้ไปอยู่ที่วัดบุโฮม เป็นอาจารย์สอนคนตั้งแต่พรรษาที่ ๒

หลวงพ่อติดตามหลวงพ่อเทียนไปๆ มาๆ ตลอดระยะเวลา ๑๐ ปีแรกของการบวช

ความรู้ทางธรรม

เมื่อปฏิบัติธรรมกรรมฐานจนเป็นที่น่าพอใจ หลวงพ่อก็คิดว่า เราจะต้องเป็นผู้หลักผู้ใหญ่ต่อไปในวันข้างหน้า ต้องมีความรู้ที่จะเป็นผู้นำคน หลวงพ่อจึงศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองเพื่อไปสอบ

- สอบได้นักธรรมตรี ในปี พ.ศ. ๒๕๐๐
- สอบได้นักธรรมโท ในปี พ.ศ. ๒๕๐๒
- สอบไล่ได้หลักสูตรวิชาการเผยแพร่พระพุทธศาสนา จิตตภาวันวิทยาลัย ในปี พ.ศ. ๒๕๐๔
- สอบได้นักธรรมเอก ในปี พ.ศ. ๒๕๐๕

ป่าหลังเขาใกล้บ้านกุดโง้ง

พ.ศ. ๒๕๐๒ พระบุญธรรม อุตฺตมธมฺโม ญาติผู้พี่จาริกมาอยู่ป่าหลังเขาใกล้บ้านกุดโง้ง

หลวงพ่อจึงตามมาอยู่กับท่านเพื่อช่วยงานด้านกรรมฐาน ที่พักสงฆ์แห่งนั้นต่อมาได้กลายเป็นวัดป่าสุคะโต

กับท่านพุทธทาส

หลวงพ่อได้ไปจำพรรษาอยู่ที่สวนโมกข์ อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานีกับหลวงพ่อพุทธทาสเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๓ และปี พ.ศ. ๒๕๐๗

ร่วมก่อตั้งวัดโมกขวนาราม

ในปี พ.ศ. ๒๕๐๘ หลวงพ่อได้ร่วมก่อตั้งวัดโมกขวนาราม จังหวัดขอนแก่น ตามคำชักชวนของหลวงพ่อเทียนที่ให้ไปสอนกรรมฐาน และอยู่จำพรรษาที่วัดนี้

วัดป่ามหาวัน

ช่วงปี พ.ศ.๒๕๐๘ หลวงพ่อบุญธรรมและหลวงพ่อคำเขียนได้เดินทางไปที่ป่าภูหลงด้วยกันเป็นครั้งแรก หลังจากนั้นจึงได้กลับไปชักชวนชาวบ้านร่วมกันปักแนวเขตวัดป่ามหาวัน(ภูหลง) เพื่ออนุรักษ์ และฟื้นฟูป่าภูหลงที่เป็นป่าต้นน้ำลำปะทาวเอาไว้

ต่อมามีญาติโยมถวายเงินหลวงพ่อเพื่อขอซื้อที่จากชาวบ้าน ๓๐ ไร่ เป็นเงิน ๗,๐๐๐ บาท ปัจจุบันที่ดินบริเวณดังกล่าวเป็นที่ทำการของหน่วยป้องกันรักษาป่าที่ ชย.๑๑ บ้านป่าตาดรินทอง

ต่อมาในปี พ.ศ.๒๕๓๓ พระอาจารย์ไพศาล วิสาโล จึงได้ไปพำนักที่ภูหลงสลับกับวัดป่าสุคะโต เพื่อสืบสานงานของหลวงพ่อ

วัดชลประทานรังสฤษฏ์

ในปี พ.ศ. ๒๕๐๘ หลวงพ่อได้รับนิมนต์ไปสอนกรรมฐานที่วัดชลประทานรังสฤษฏ์ จังหวัดนนทบุรี

ฟื้นฟูวัดสนามใน

ช่วงปลายปี พ.ศ. ๒๕๐๘ หลวงพ่อล่วงหน้าไปฟื้นฟูวัดสนามใน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ซึ่งเป็นวัดร้างให้หลวงพ่อเทียน

หลวงพ่อไปปักกลดนอนใต้ต้นอโศก เอาน้ำในคลองมาต้มกิน ตอนนั้นไม่มีอาคารอะไรเลย ชาวบ้านเห็นก็ซื้อโอ่งน้ำ มีด รองเท้ามาให้ จากต้นอโศกไปต้นงิ้ว ถางอยู่ ๒ วัน มีแต่งู

ตอนถมที่วัดต้องใช้ทรายถม หลวงพ่อหาบทรายในเวลากลางคืนคนเดียว กลางวันไม่กล้าหาบ อายคน หาบทรายได้หลายคันรถหกล้อ

ชาวบ้านมาประชุมกันว่าวัดร้างมีพระมาอยู่

แล้ว เห็นหลวงพ่ออยู่ลำบาก ก็ลงขันกันสร้างกุฏิทั้งหมด ๘ หลัง หลังละ ๘๐๐ บาท

หลวงพ่อออกแบบกุฏิให้สมบูรณ์ที่สุด ในปีแรกนอกจากกุฏิแล้ว หลวงพ่อยังสร้าง ห้องน้ำ ห้องส้วม โต๊ะกินข้าว ทางเดิน อีกด้วย เมื่อเรียบร้อยแล้วหลวงพ่อเทียนก็ตามมาสมทบ

อยู่วัดภูเขาทอง

จากความตั้งใจเดิมที่จะมาพำนักประจำที่ป่าหลังเขากับหลวงพ่อบุญธรรม เพื่อนำสิ่งที่หลวงพ่อเทียนสอนมาให้พ่อแม่ พี่น้องได้ปฏิบัติดูบ้าง อยากให้คนปฏิบัติ เกิดมาเกือบ ๓๐ ปี ไม่เคยได้ยินคำสอนแบบนี้ และถิ่นฐานบ้านของหลวงพ่อก็อยู่แถวนี้

จะไปอยู่บ้านก็ไม่เหมาะ ที่นี่มีเพื่อน พี่น้อง ตั้งใจอยู่เสมอว่าขอให้มีโอกาสได้สอนคน และมีสถานที่ มีสิ่งแวดล้อมที่ดี

เมื่อชาวบ้านทราบว่ามีพระมาอยู่ที่หลังเขา ก็ได้มานิมนต์ให้ไปพำนักที่วัดร้างในท่ามะไฟหวานซึ่งอยู่ห่างออกไปอีก ๓ กิโลเมตร ด้วยขัดชาวบ้านไม่ได้ หลวงพ่อจึงรับนิมนต์มาอยู่ที่วัดภูเขาทองเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๐ หลวงพ่อได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาสวัดภูเขาทองเมื่อวันที่ ๘ กันยายน พ.ศ. ๒๕๒๑

หลวงพ่อก็ยังเดินจากวัดภูเขาทอง บ้านท่ามะไฟหวาน มาทำงานที่วัดป่าสุคะโตอยู่เสมอ

พัฒนาบ้านท่ามะไฟหวาน

ในปี พ.ศ. ๒๕๒๐ หลวงพ่อได้อบรมสอนธรรมให้กับชาวบ้าน และจัดตั้งศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๒๓ หลวงพ่อได้จัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขึ้นที่บ้านท่ามะไฟหวาน และมีการทอดผ้าป่าข้าวเป็นครั้งแรก เพื่อสนับสนุนการจัดตั้งสหกรณ์ข้าว

จากเดิมที่หลวงพ่อตั้งใจจะอยู่ที่วัดภูเขาทองเพียง ๑ หรือ ๒ ปี แต่ด้วยปัญหาของชาวบ้านในขณะนั้น ทำให้หลวงพ่อต้องอยู่วัดภูเขาทองจนเข้าปี พ.ศ.๒๕๒๕

(รายละเอียดในส่วนนี้สามารถหาอ่านเพิ่มเติมได้จากบทความเรื่อง "หลวงพ่อคำเขียนกับความเปลี่ยนแปลงที่บ้านท่ามะไฟหวาน" เขียนโดยพระอาจารย์ไพศาล วิสาโล ที่ www.pasukato.org)

สร้างสุคะโตให้สมบูรณ์

ในช่วงปี พ.ศ.๒๕๒๕ หลวงพ่อเห็นว่าบ้านท่ามะไฟหวานมีความสงบขึ้น ปัญหาต่างๆ ได้คลี่คลายไปด้วยดี ชาวบ้านอยู่กันด้วยความสงบมากขึ้นหลวงพ่อจึงกลับมาพำนักที่วัดป่าสุคะโต เพื่อสร้างวัดป่าสุคะโตให้เป็นสถานที่ ที่เอื้อต่อการปฏิบัติธรรมกรรมฐาน

หลวงพ่อจึงได้สร้างศาลาการเปรียญ ๑ หลัง กุฏิ ๑๕ หลัง กุฏิอุบาสิกา ๑ หลัง ห้องน้ำห้องส้วม ๑๐ ห้อง และปลูกป่าฟื้นฟู ๒๐ ไร่

พุทธเกษตร

ปี พ.ศ. ๒๕๒๘ หลวงพ่อได้เริ่มทำโครงการ "พุทธเกษตร" บนเนื้อที่ประมาณ ๒๐ ไร่ เพื่อมุ่งหมายที่จะใช้พุทธธรรมมาเป็นหลักในการทำการเกษตรเพื่อให้ชาวบ้านหันมาปลูกผักกินเองทดแทนการซื้อ หลวงพ่อได้กระตุ้นให้ชาวบ้านทั้งท่ามะไฟหวาน และรอบวัดป่ามาปลูกผักกิน พร้อมจัดหาที่วัด และอุปกรณ์การปลูกผักไว้ให้ใช้ และทางวัดได้ปลูกเป็นตัวอย่างด้วย

สานต่อบ้านท่ามะไฟหวาน

หลวงพ่อยังคงดูแลบ้านท่ามะไฟหวานอย่างต่อเนื่องในปี พ.ศ. ๒๕๓๐ หลวงพ่อได้สร้างศาลาที่วัดภูเขาทอง และก่อตั้งสหกรณ์หมู่บ้าน พัฒนาอาชีพ เลิกละอบายมุขต่างๆ ตั้งทุนการศึกษาพัฒนาหมู่บ้าน ทั้งหมดก็เพื่อช่วยเหลือชาวบ้านจากความยากจน เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช
สกลมหาสังฆปริณายก เสด็จเป็นองค์ประธาน
แต่งตั้ง สมณศักดิ์สัญญาบัตร-พัดยศ-ผ้าไตร
ณ.วัดทรงศิลา อ.เมือง จ.ชัยภูมิ
วันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๓๘

สมเด็จพระพุฒาจารย์เจ้าคณะใหญ่หนตะวันออก
และสมเด็จหนต่างๆ มอบใบตราตั้งพระอุปัชฌาย์ รุ่นที่ ๓๒
วันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๐
ณ วัดสามพระยา เขตพระนคร กรุงเทพฯ

พระครูบรรพตสุวรรณกิจ

(หลวงพ่อคำเขียน สุวณฺโณ)

พระครูบรรพตสุวรรณกิจ

หลวงพ่อได้รับพระราชทานตั้งสมณศักดิ์ "พระครูบรรพตสุวรรณกิจ" เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๗

เจ้าคณะตำบลหนองขาม

หลวงพ่อได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าคณะตำบลหนองขาม อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๙ ภายหลังจากที่หลวงพ่อได้รับการแต่งตั้งให้รักษาการ เจ้าคณะตำบลหนองขาม มาตั้งแต่วันที่ ๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๖

พระอุปัชฌาย์

มหาเถรสมาคมแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งพระอุปัชฌาย์ เมื่อวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๐

ธรรมยาตรา

"หลวงพ่อเห็นปัญหาแล้วทำ ไม่ใช่คิดขึ้นมา ทำไมจึงมีธรรมยาตรา เพราะมีปัญหาเรื่องธรรมชาติถูกทำลาย คนเอาถังสารเคมี กระบอกฉีดยา ฯลฯ ไปล้างในอ่างเก็บน้ำที่ท่ามะไฟหวาน เราต้องบอกให้เขาเลิกทำ"

จากดำริข้างต้นนี้ ทำให้เกิดโครงการ "ธรรมยาตรา" เพื่อฟื้นฟูชีวิต และธรรมชาติในลุ่มน้ำลำปะทาว เริ่มต้นขึ้นในปี พ.ศ.๒๕๔๓ และยังดำรงอยู่จนถึงปัจจุบัน

งานสอนกรรมฐาน

หลวงพ่อมุ่งมั่นกับการสอนกรรมฐานมาก หลวงพ่อตั้งใจสอนให้คนอื่นรู้รูปนาม เหมือนที่หลวงพ่อเทียนสอนให้หลวงพ่อได้รู้จัก หลวงพ่อจึงมีงานสอนกรรมฐานมากมาย ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

อาพาธ

หลวงพ่อเป็นลม ล้มที่วัดโมกขวนาราม ขอนแก่นเมื่อบ่ายวันที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๔๙ เข้ารับการรักษาตัวที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ แพทย์วินิจฉัยว่าเป็นโรคมะเร็งตับ และต่อมน้ำเหลืองแบบโตเร็วที่คอชนิดเฉียบพลันทำให้คอบวม บีบหลอดลม และก้อนเนื้อแพร่กระจายลามถึงบริเวณขั้วปอด ตลอดระยะเวลาที่รักษาตัวเกือบ ๒ ปี หลวงพ่อต้องผ่านการฉายแสง การให้คีโมหลายครั้ง และต้องใช้เวลาในการฟื้นฟูร่างกาย อีกทั้งยังต้องติดตามผลทุกสามเดือนต่ออีก ๓ ปี

(สามารถอ่านรายละเอียดได้จากหนังสือสนุกป่วย)

ความตั้งใจของหลวงพ่อ

เมื่อวันที่ ๑๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๔ หลวงพ่อได้เขียนจดหมาย แจ้งความตั้งใจของหลวงพ่อมาให้ทราบกันดังนี้

ณ เวลานี้หลวงพ่อรู้สึกตัวว่า สมควรแล้วที่จะต้องวางภาระการงานลง เพราะสุขภาพร่างกายไม่เหมาะแก่การทำงาน จึงขอพึ่งพาหมู่มิตรช่วยเป็นภาระแทน สืบต่อกิจการงานสอนธรรมปฏิบัติต่อ

ส่วนด้านกิจนิมนต์ หลวงพ่อของดทั้งหมด ยกเว้นเฉพาะกิจที่เห็นว่าจำเป็นและเหมาะสมกับสุขภาพร่างกายเท่านั้น เพื่อไม่ให้เป็นภาระต่อผู้อื่น

ผู้ใดต้องการพบหรือฟังธรรม ปฏิบัติธรรม ขอให้มาพบได้ที่วัดป่าสุคะโต ต.ท่ามะไฟหวาน อ.แก้งคร้อ จ.ชัยภูมิ หรือโทรสอบถามได้ที่ ๐๘๗-๓๗๓-๕๐๒๔, ๐๘๕-๔๙๒-๗๗๐๙

หลวงพ่อคำเขียน สุวณฺโณ
๑๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๔
วัดภูเขาทอง

ปัจจุบัน

หลวงพ่อพำนักอยู่ที่วัดป่าสุคะโต และกรรมฐานก็ยังเป็นงานของหลวงพ่ออยู่ทุกขณะ

ประกาศเกียรติคุณ / รางวัลที่ได้รับ

* ได้รับโล่รางวัลโครงการหมู่บ้านแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๗

* ได้รับโล่รางวัลดีเด่น ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๘

* โครงการปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสทรงครองราชย์ปีที่ ๕๐ กระทรวงเกษตร และสหกรณ์ มอบรางวัลชมเชย การปลูกป่า แปลงปี ๒๕๔๔ ขนาด ๑-๑๐ ไร่ ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๕

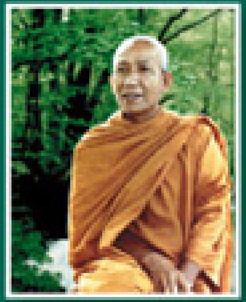
* กรมป่าไม้มอบรางวัลผู้นำหมู่บ้าน/ชุมชนอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ดีเด่น ประจำปี ๒๕๔๔ แด่พระครูบรรพตสุวรรณกิจ ชุมชนป่าสุคะโต ต. ท่ามะไฟหวาน อ. แก้งคร้อ จ. ชัยภูมิ เนื่องในวันคล้ายวันสถาปนากรมป่าไม้ ปีที่ ๑๐๖ เมื่อวันที่ ๑๘ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๕

* สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ มอบโล่เชิดชูเกียรติคุณแด่หลวงพ่อคำเขียน สุวณฺโณ ให้เป็นผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรมจังหวัด สาขาภูมิปัญญา ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม เมื่อวันที่ ๔ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๔๘

* กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมมอบโล่เกียรติยศแด่หลวงพ่อคำเขียน สุวณฺโณ เป็นผู้มีผลงานดีเด่นในด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม แม่น้ำ คูคลอง (ไม่ปรากฏปีที่ได้)

* สำนักงานสิ่งแวดล้อมที่ ๑๐ สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมจังหวัดขอนแก่น กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม เครือข่ายระดับภาคลุ่มน้ำชีตอนบน มอบโล่เชิดชูเกียรติ หลวงพ่อคำเขียน สุวณฺโณ ในฐานะ " นักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมดีเด่น ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๒" ประเภทฟื้นฟูวิถีชีวิตและระบบนิเวศลุ่มน้ำอย่างยั่งยืน เนื่องในวันสิ่งแวดล้อมไทยประจำปี ๒๕๕๒

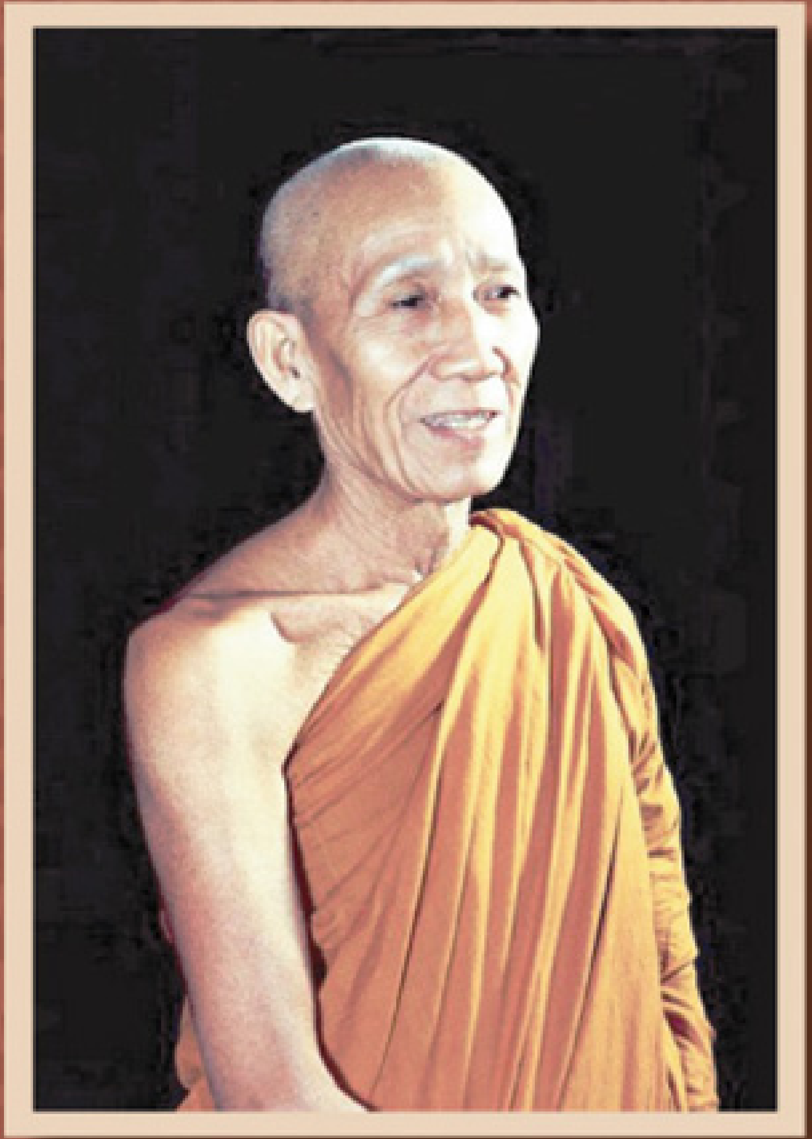
* สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ประกาศให้วัดเอราวัณ (ป่าสุคะโต) เป็นสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดดีเด่น เฉลิมพระเกียรติ ๘๓ พรรษา พ.ศ. ๒๕๕๓

ครูธรรม

หลวงพ่อคำเขียน สุวณฺโณ

หลวงพ่อเทียน จิตฺตสุโภ

ครูธรรม ของหลวงพ่อ

หลังจากที่หลวงพ่อคำเขียนพบกับหลวงพ่อเทียน จิตฺตสุโภ ได้ฝึกฝนวิชากรรมฐานจากท่าน ผลจากการฝึกฝนในครั้งนั้น ทำให้หลวงพ่อได้ตัดสินใจเดินทางธรรม

และนี่คือคำสอนที่หลวงพ่อเทียนได้ฝากไว้

คู่มือการทำความรู้สึกตัว

หลวงพ่อเทียน จิตฺตสุโภ

๑ การทำความรู้สึกตัว

สติหมายถึงความระลึกได้ ไม่ใช่ระลึกชาติที่แล้วชาติก่อนนะ ระลึกได้เพราะการเคลื่อน การไหว การคิด การนึกนี่เอง จึงว่าสติ ความระลึกได้ สัมปชัญญะ ความรู้ตัว

บัดนี้เราไม่ต้องพูดอย่างนั้น เพราะคนไทยไม่ได้ (พูด) ว่า สติ

"ให้รู้สึกตัว" นี่ หลวงพ่อพูดอย่างนี้ให้รู้สึกตัว การเคลื่อน การไหว กระพริบตาก็รู้ หายใจก็รู้ นี่ จิตใจมันนึกคิดก็รู้ อันนี้เรียกว่า ให้มีสติก็ได้ หรือว่า ให้รู้สึกตัวก็ได้

ความรู้สึกตัวนั้น จึงมีคุณค่ามากเอาเงินซื้อไม่ได้ ให้คนอื่นรู้แทนเราไม่ได้ เช่นหลวงพ่อกำ (มือ) อยู่นี่ คนอื่นมองเห็นว่า ความรู้สึก (ของ) หลวงพ่อเป็นอย่างไร? รู้ไหม? ไม่รู้เลย แต่คนอื่นมองเห็นว่าหลวงพ่อกำมือ แต่ความรู้สึก(ที่)มือหลวงพ่อสัมผัสกันเข้านี่ คนอื่นไม่รู้ด้วย คนอื่นทำ หลวงพ่อก็เห็นแต่หลวงพ่อรู้นำ (ด้วย) ไม่ได้

นี่แหละใบไม้กำมือเดียว คือ ให้รู้การเคลื่อนไหวของรูปกายภายนอก และให้รู้การเคลื่อนไหวของจิตใจมันนึกคิด

๒ การสร้างจังหวะ

การเจริญสติ เจริญสมาธิ เจริญปัญญาต้องมี "วิธีการ" ที่จะนำตัวเราไปสู่ตัวสติ ตัวสมาธิ ตัวปัญญาได้ การทำทุกสิ่งทุกอย่างต้องมีวิธีการ จึงจะเข้าถึงจุดหมายปลายทางได้

ดังนั้นการมาที่นี่ต้องพยายาม ไม่ต้องนั่งนิ่งๆ สอนกันแนะนำกัน ให้มีวิธีทำ โดยเคลื่อนไหวอยู่เสมอ ทำเป็นจังหวะ

วิธีการนั้น ก็ต้องนั่ง แต่ไม่ต้องหลับตา อันนี้มีวิธีทำ นั่งพับเพียบก็ได้ นั่งขัดสมาธิก็ได้ นั่งเก้าอี้ก็ได้ นอนก็ได้ ยืนก็ได้ ทำความรู้สึกตัว

มีสติกำหนดรู้
ดูกายเคลื่อนไหว
ดูใจนึกคิด

ภาพสาธิตการเจริญสติแบบเคลื่อนไหว

เอามือวางไว้ที่ขาทั้งสองข้าง
..........คว่ำไว้

พลิกมือขวาตะแคงขึ้น.....ทำช้าๆ
..........ให้รู้สึก

ยกมือขวาขึ้นครึ่งตัว..ให้รู้สึก
..........มันหยุดก็ให้รู้สึก

เอามือขวามาที่สะดือ
..........ให้รู้สึก

พลิกมือซ้ายตะแคงขึ้น
..........ให้รู้สึก

ยกมือซ้ายขึ้นครึ่งตัว
..........ให้รู้สึก

เอามือซ้ายมาที่สะดือ
..........ให้รู้สึก

เลื่อนมือขวาขึ้นหน้าอก
..........ให้รู้สึก

เอามือขวาออกตรงข้าง
..........ให้รู้สึก

ลดมือขวาลงที่ขาขวา ตะแคงไว้
..........ให้รู้สึก

คว่ำมือขวาลงที่ขาขวา
..........ให้รู้สึก

เลื่อนมือซ้ายมาที่หน้าอก
..........ให้รู้สึก

เอามือซ้ายออกมาตรงข้าง
..........ให้รู้สึก

ลดมือซ้ายลงที่ขาซ้าย ตะแคงไว้
..........ให้รู้สึก

คว่ำมือซ้ายลงที่ขาซ้าย
..........ให้รู้สึก

ทำต่อไปเรื่อยๆ ....ให้มีความรู้สึกตัว

การเดินจงกรม

เดินจงกรมก็หมายถึงเปลี่ยนอิริยาบท นั่นเอง ให้เข้าใจว่า เดินจงกรมเพื่ออะไร? (เพื่อ) เปลี่ยนอิริยาบท นั่งนานมันเจ็บแข้งเจ็บขา บัดนี้เดินหลาย(เดินมาก) มันก็เมื่อยหลังเมื่อยเอว นั่งด้านหนึ่ง เขาเรียกว่าเปลี่ยนอิริยาบท เปลี่ยนให้เท่าๆกัน นั่งบ้างนอนบ้าง ยืนบ้าง เดินบ้าง อิริยาบททั้ง ๔ ให้เท่ากัน แบ่งเท่ากัน หรือไม่เท่ากันก็ได้ เพราะว่าเราไม่มีนาฬิกานี่ น้อย มาก อะไรก็พอดีพอควร เดินเหนื่อยแล้วก็ไปนั่งก็ได้ นั่งเหนื่อยแล้วลุกเดินก็ได้

เวลาเดินจงกรม ไม่ให้แกว่งแขน เอามือกอดหน้าอกไว้ หรือเอามือไขว้ไว้ข้างหลังก็ได้

เดินไปเดินมา *ก้าวเท้าไป ก้าวเท้ามา* ทำความรู้สึกตัว แต่ไม่ต้องพูดว่า"ซ้ายย่างหนอ ขวาย่างหนอ" ไม่ต้องพูด เพียงแต่เอาความรู้สึกตัวเท่านั้น

เดินจงกรม ก็อย่าไปเดินไวเกินไป อย่าเดินช้าเกินไป เดินให้พอดี

เดินไปก็ให้รู้ ... นี่เป็นวิธีเดินจงกรม เดินทั้งวันไม่รู้สึกตัวเลย อันนั้นก็เต็มที่แล้ว เดินไปจนตาย มันเป็นอย่างนั้น ไม่ใช่เดินอย่างนั้น เดินก้าวไปก้าวมา "รู้" นี่(เรียก)ว่าเดินจงกรม

การเจริญสติในชีวิตประจำวัน

การเจริญสตินี้ ต้องทำมากๆทำบ่อยๆ นั่งก็ทำได้ ขึ้นรถลงเรือก็ทำได้ทั้งนั้น เวลานั่งรถเมล์รถยนต์ก็ตาม เราเอามือวางไว้บนขา พลิกขึ้น-คว่ำลงก็ได้ หรือเราไม่อยากพลิกขึ้นคว่ำลง เราเพียงเอามือสัมผัสนิ้วอย่างนี้ก็ได้ สัมผัสอย่างนี้ให้มีความตื่นตัว ทำช้าๆหรือจะกำมือ-เหยียดมืออย่างนี้ก็ได้

ไปไหนมาไหน *ทำเล่นๆไป* ทำเพื่อความสนุก นี่อย่างหนึ่ง ทำมือเดียว อย่าทำพร้อมกันสองมือสามมือ ทำมือขวา มือซ้ายไม่ต้องทำ ทำมือซ้าย มือขวาไม่ต้องทำ

"ไม่มีเวลาที่จะทำ" บางคนว่าอย่างนั้น

"ทำไม่ได้ มีกิเลส" เข้าใจอย่างนั้น

อันนี้ถ้าเราตั้งใจแล้ว ต้องมีเวลา มีเวลา เพราะเราหายใจได้ เราทำการทำงานอะไรให้มีความรู้สึกตัว เช่นเราเป็นครูสอนหนังสือ เวลาเราจับดินสอเอามาเขียนหนังสือ... เรามีความรู้สึกตัว เขียนตัวหนังสือไปแล้ว...เราก็รู้

อันนี้เป็นการเจริญสติแบบธรรมดาๆ

ศึกษาธรรมะกับธรรมชาติ

เวลาเราทานอาหาร เราเอาช้อนเราไปตักเอาข้าวมาในปากเรา... เรามีความรู้สึกตัว ในขณะที่เราเคี้ยวข้าว... เรามีความรู้สึกตัว กลืนข้าวเข้าไปในท้อง ไปในลำคอเรามีความรู้สึกตัวอันนี้เป็นการเจริญสติ

ทำให้ติดต่อกันเหมือนลูกโซ่

ที่อาตมาพูดนี้ อาตมารับรองคำสอนของพระพุทธเจ้า และรับรองวิธีที่อาตมาพูดนี้ *รับรองจริงๆ* ถ้าพวกท่านทำจริงๆ แล้ว ทำให้ติดต่อกันเหมือนเป็นลูกโซ่ หรือเหมือนนาฬิกาที่มันหมุนอยู่ตลอดเวลา

แต่ไม่ใช่ว่าทำอย่างนี้ให้มันเหมือนลูกโซ่หมุนอยู่กับนาฬิกานี่ ไม่ให้ไปทำการทำงานอื่นใดทั้งหมด ให้ทำความรู้สึก ทำจังหวะเดินจงกรมอยู่อย่างนี้ตลอดเวลาหรือไม่ใช่อย่างนั้น

คำว่า "*ให้ทำอยู่ตลอดเวลา*" นั้น (คือ) เราทำความรู้สึก ซักผ้าซักเสื้อ ถูบ้านกวาดบ้านล้างถ้วยล้างจาน เขียนหนังสือ หรือซื้อขายก็ได้ เพียงเรามีความรู้สึกเท่านั้น แต่ความรู้สึกอันนี้มันจะสะสมไว้ทีละเล็กทีละน้อย เหมือนกับเราที่มีขันหรือมีโอ่งน้ำ หรืออะไรก็ตามที่มันดี ที่รองรับน้ำฝนตกลงมา ตกทีละนิดทีละนิด เม็ดฝนเม็ดน้อยๆ ตกลงนานๆ แต่มันเก็บได้ดี น้ำก็เลยเต็มโอ่งเต็มขันขึ้นมา

อันนี้ก็เหมือนกัน เราทำความรู้สึกยกเท้าไป ยกเท้ามา ยกมือไป ยกมือมาเรานอนกำมือเหยียดมือ ทำอยู่อย่างนั้น หลับแล้วก็หลับไป เมื่อตื่นนอนขึ้นมา เราก็ทำไป หลับแล้วก็แล้วไป ท่านสอนอย่างนี้ เรียกว่าทำบ่อยๆ อันนี้เรียกว่าเป็นการเจริญสติ

สรุปวิธีปฏิบัติ

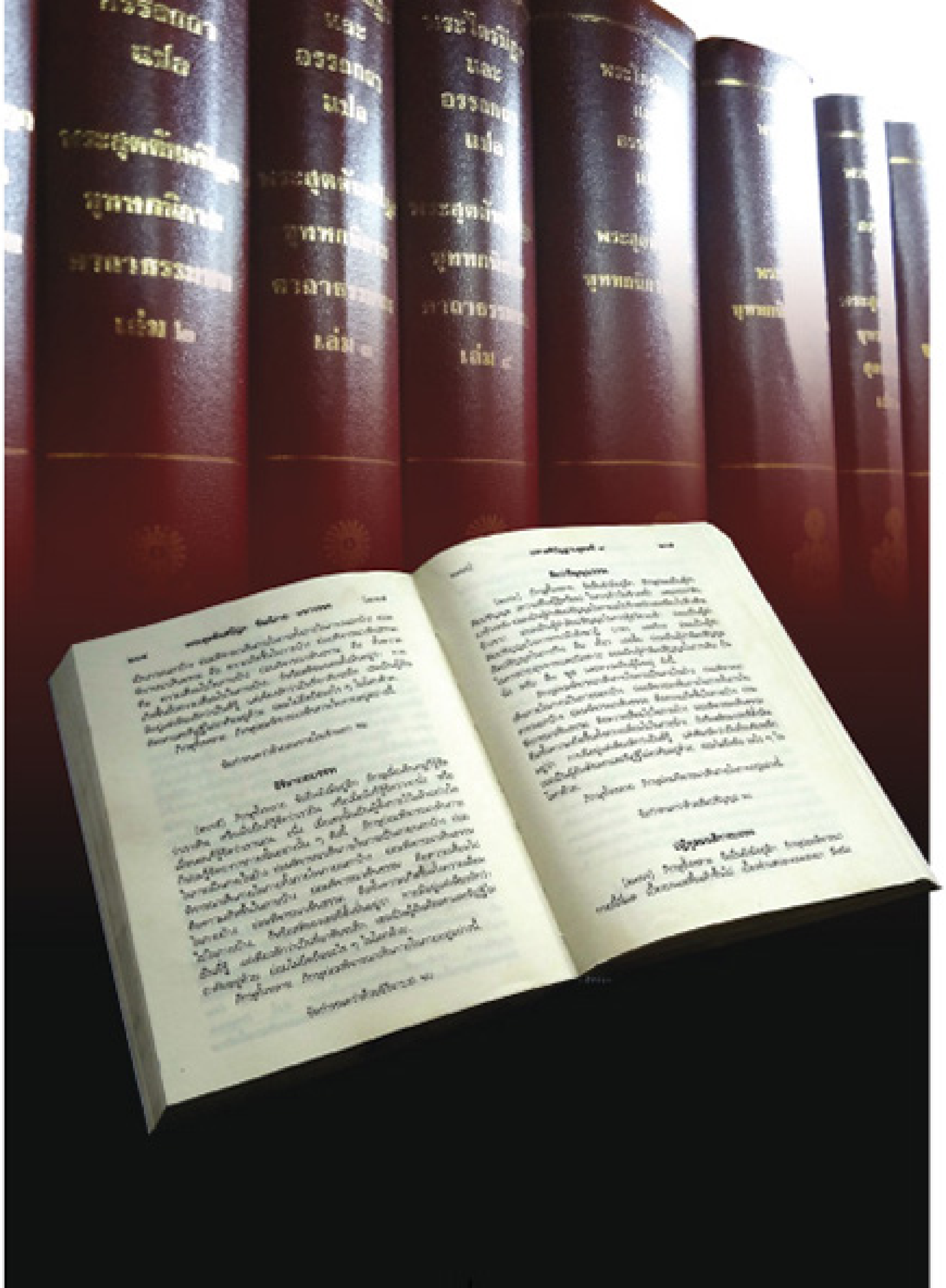
ถ้าทำจังหวะให้ติดต่อกันเหมือนลูกโซ่ มีความรู้สึกอยู่ทุกขณะ ยืน เดิน นั่ง นอน คู้ เหยียด เคลื่อน ไหว อย่างที่พระพุทธเจ้าท่านสอนนั้น

แต่เรามาทำเป็นจังหวะ พลิกมือขึ้น คว่ำมือลง ยกมือไป เอามือมา ก้ม เงย เอียงซ้าย เอียงขวา กระพริบตา อ้าปากหายใจเข้าหายใจออก รู้สึกอยู่ทุกขณะ

อันนี้แหละวิธีปฏิบัติ คือให้รู้ตัวไม่ให้นั่งนิ่งๆ ไม่ให้สงบ คือให้มันรู้

รับรองว่าถ้าทำจริง ในระยะ ๓ ปี อย่างนาน ทำให้ติดต่อกันจริงๆ อย่างกลาง ๑ ปี อย่างเร็วที่สุดนับตั้งแต่ ๑ ถึง ๙๐ วัน อานิสงส์ไม่ต้องพูดถึงเลย ความทุกข์จะลดน้อยไปจริงๆ ทุกข์จะไม่มารบกวนเรา

พระไตรปิฎก

อิริยาบถบรรพ

[๒๗๕] ภิกษุทั้งหลาย ข้ออื่นยังมีอยู่อีก ภิกษุเมื่อเดินอยู่ก็รู้ชัดว่าเราเดิน หรือเมื่อยืนก็รู้ชัดว่าเรายืน หรือเมื่อนั่งก็รู้ชัดว่าเรานั่ง หรือเมื่อนอนก็รู้ชัดว่าเรานอน อนึ่ง เมื่อเธอนั้นเป็นผู้ตั้งกายไว้แล้วอย่างใด ก็ย่อมรู้ชัดอาการกายนั้นอย่างนั้น ๆ ดังนี้ ภิกษุย่อมพิจารณาเห็นกายในกายเป็นภายในบ้าง ย่อมพิจารณาเห็นกายในกาย เป็นภายนอกบ้าง ย่อมพิจารณาเห็นกายในกายทั้งภายในภายนอกบ้าง ย่อมพิจารณาเห็นธรรม คือความเกิดขึ้นในกายบ้าง ย่อมพิจารณาเห็นธรรม คือความเสื่อมไปในกายบ้าง ย่อมพิจารณาเห็นธรรม คือทั้งความเกิดขึ้นทั้งความเสื่อมไปในกายบ้าง ก็หรือสติของเธอที่ตั้งมั่นอยู่ว่ากายมีอยู่แต่เพียงสักว่าเป็นที่รู้ แต่เพียงสักว่าเป็นที่อาศัยระลึกเธอเป็นผู้อันตัณหาและทิฏฐิไม่อาศัยอยู่ด้วย ย่อมไม่ยึดถืออะไร ๆ ในโลกด้วย.

ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุย่อมพิจารณาเห็นกายในกายอยู่อย่างนี้

ข้อกำหนดว่าด้วยอิริยาบถ จบ

สัมปชัญญบรรพ

[๒๖๗] ภิกษุทั้งหลาย ข้ออื่นยังมีอยู่อีก ภิกษุย่อมเป็นผู้ทำสัมปชัญญะ (ความเป็นผู้รู้พร้อม) ในการก้าวไปข้างหน้าและถอยกลับมาข้างหลัง ย่อมเป็นผู้ทำสัมปชัญญะในการแลไปข้างหน้า แลเหลียวไปข้างซ้าย ไปข้างขวา ย่อมเป็นผู้ทำสัมปชัญญะในการคู้อวัยวะเข้าย่อมเป็นผู้ทำสัมปชัญญะในการทรงผ้าสังฆาฏิ บาตรและจีวร ย่อมเป็นผู้ทำสัมปชัญญะในการกิน ดื่ม เคี้ยวและลิ้ม ย่อมเป็นผู้ทำสัมปชัญญะในการถ่ายอุจจาระและปัสสาวะ ย่อมเป็นผู้ทำสัมปชัญญะในการเดิน ยืน นั่ง หลับ ตื่น พูดและความเป็นผู้นิ่งอยู่ ดังนี้.

ภิกษุย่อมพิจารณาเห็นกายในกายเป็นภายในบ้าง ย่อมพิจารณาเห็นกายในกายเป็นภายนอกบ้าง ย่อมพิจารณาเห็นกายในกายทั้งภายในภายนอกบ้าง ย่อมพิจารณาเห็นธรรม คือความเกิดขึ้นในกายบ้าง ย่อมพิจารณาเห็นธรรม คือความเสื่อมไปในกายบ้าง หรือสติของเธอที่ตั้งมั่นอยู่ว่า กายมีอยู่แต่เพียงสักว่าเป็นที่รู้ แต่เพียงสักว่าเป็นที่อาศัยระลึก เธอเป็นผู้อันตัณหาและทิฏฐิไม่อาศัยอยู่ด้วย ย่อมไม่ยึดถืออะไร ๆ ในโลกด้วย.

ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุย่อมพิจารณาเห็นกายในกายอยู่อย่างนี้

ข้อกำหนดว่าด้วยสัมปชัญญะ จบ

ตามรอยธรรม

พระอาจารย์ไพศาล วิสาโล

ปัญญาญาณและคำสอนของหลวงพ่อเกี่ยวกับการเจริญสติปัฏฐานเป็นสิ่งสำคัญที่สุด ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในชีวิตของข้าพเจ้า แม้จะยังไม่ถึงกับหลุดจากอำนาจของมันได้อย่างสิ้นเชิง แต่ก็มีอิสระมากกว่าแต่ก่อน...

ข้าพเจ้าพบหลวงพ่อคำเขียนครั้งแรกราวๆเดือนมีนาคม ๒๕๒๓ ที่โรงพยาบาลประทาย นครราชสีมา ตอนนั้นมีการประชุมเกี่ยวกับการช่วยเหลือเด็กขาดอาหารในภาคอีสาน ตอนนั้นข้าพเจ้ากำลังเริ่มต้นทำโครงการ "แด่น้องผู้หิวโหย" อยู่ โดยมีพื้นที่ส่วนหนึ่งอยู่ที่อำเภอประทายด้วย ส่วนหลวงพ่อคำเขียนนั้น ทำศูนย์เด็กเล็กที่บ้านท่ามะไฟหวานมาได้ ๒ ปีแล้ว ครั้งนั้นเป็นการประชุมแบบง่ายๆนั่งล้อมวงคุยกัน โดยมีผู้ร่วมประชุมไม่ถึง ๒๐ คน แม้หลวงพ่อคำเขียนเป็นผู้อาวุโสที่สุดในวงนั้น ขณะที่ผู้ประชุมส่วนใหญ่อายุ ๒๐ ต้นๆ แต่ท่านมิได้ทำตัวชี้นำพวกเราแม้แต่น้อย หากฟังพวกเราเป็นส่วนใหญ่ โดยแสดงความเห็นเป็นครั้งคราว สิ่งที่พวกเรารู้สึกได้คือความสงบเย็นของท่าน เปี่ยมด้วยเมตตาและเป็นกันเองแม้ท่านจะพูดน้อยก็ตาม

การประชุมครั้งนั้นชักนำให้ข้าพเจ้าไปเยือนวัดภูเขาทองเป็นครั้งแรกในเวลาไม่กี่เดือนต่อมา ตอนนั้นหลวงพ่อเป็นเจ้าอาวาสอยู่ที่นั่น นั่นเป็นจุดเริ่มต้นโครงการผ้าป่าข้าวที่บ้านท่ามะไฟหวานที่พวกเราจัดทำขึ้นในปลายปีนั้น เพื่อหาทุนสนับสนุนโครงการสหกรณ์ข้าวที่หลวงพ่อริเริ่ม ซึ่งจะช่วยให้ชาวบ้านสามารถซื้อข้าวสารในราคาไม่สูงเกินไป แม้ว่าตอนนั้นจะมีโอกาสไปเยี่ยมวัดป่าสุคะโต แต่ก็ไม่คิดว่าอีกไม่กี่ปีต่อมาที่นั่นจะกลายเป็น "บ้าน" ของตัวเองในเพศบรรพชิตจวบจนปัจจุบัน

ตอนนั้นข้าพเจ้ารู้จักหลวงพ่อคำเขียนในฐานะพระนักพัฒนา ไม่ได้ตระหนักว่าท่านเป็นอาจารย์กรรมฐาน จนกระทั่งเพื่อนคนหนึ่ง (พัฒนพงศ์ โกไศยกานนท์) มาเล่าในอีก ๒ ปี ต่อมาว่าได้ไปบวชและปฏิบัติธรรมกับท่านที่วัดป่าสุคะโต ได้รับประโยชน์จากการบวชมาก

ตอนนั้นข้าพเจ้าตั้งใจจะบวชอยู่พอดีในอีก ๒ เดือนข้างหน้า แต่ยังหาวัดปฏิบัติที่สงบวิเวกไม่ได้ จึงตัดสินใจว่าเมื่อบวชแล้วจะไปปฏิบัติกับท่านที่นั่น แต่กว่าจะได้ไปอยู่ที่วัดป่าสุคะโตจริงๆ ก็หลังจากบวชแล้ว ๕ เดือน โดยก่อนหน้านั้นได้ปฏิบัติอยู่ที่วัดสนามในกับหลวงพ่อเทียน ตามคำแนะนำของหลวงพ่อคำเขียน เนื่องจากวัดป่าสุคะโตตอนนั้นไม่ค่อยมีพระอยู่จนกว่าจะถึงช่วงเข้าพรรษา

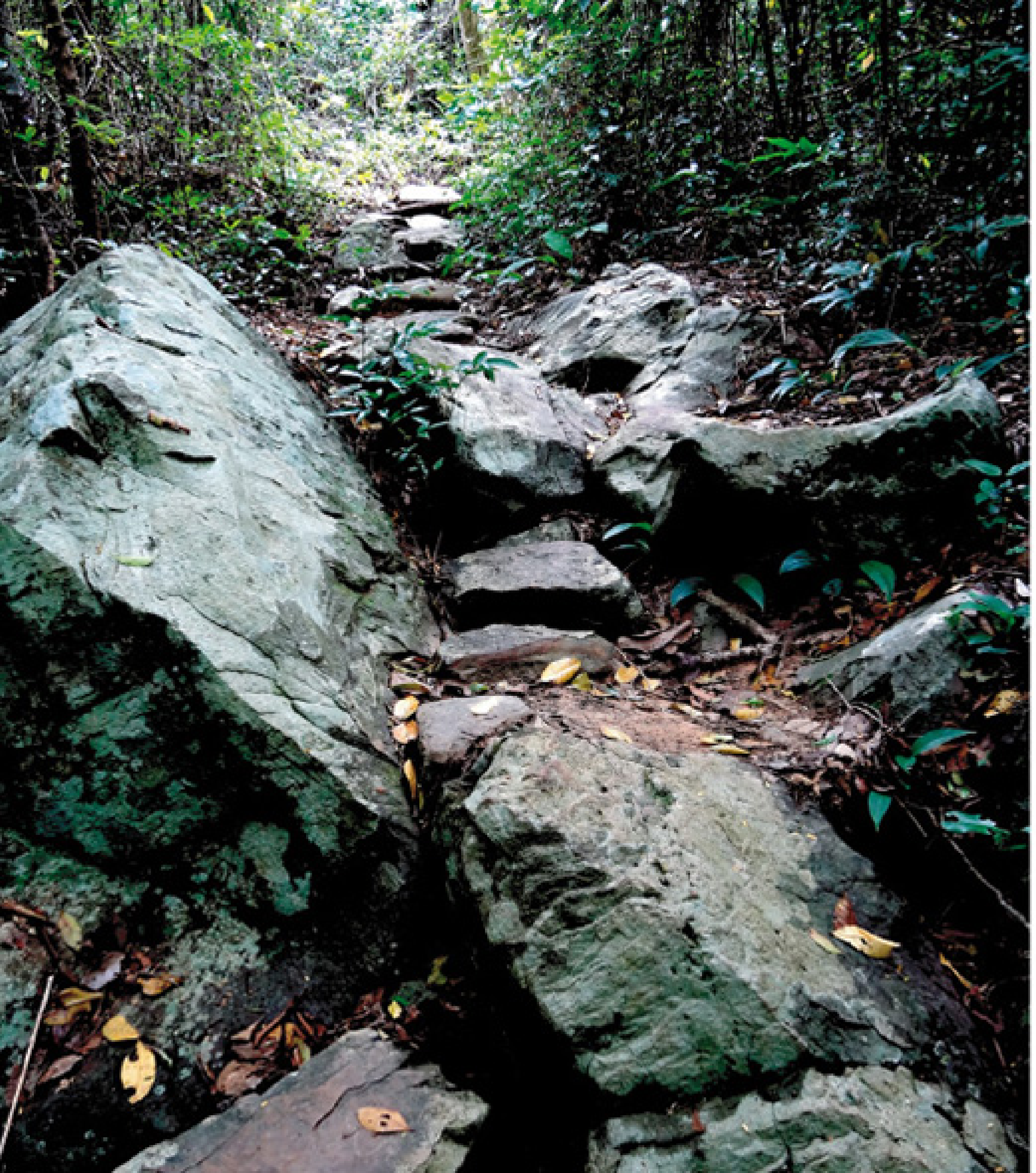
การได้มาอยู่กับหลวงพ่อคำเขียนนับเป็นโชคของข้าพเจ้า อดคิดไม่ได้ว่าหากไม่ได้จำพรรษาแรกกับท่าน คงจะบวชได้ไม่นานถึงทุกวันนี้ เพราะสุคะโตตอนนั้นแม้กันดารแต่ก็สงบวิเวกมาก ทั้งพรรษามีพระแค่ ๕ เณร ๒ จึงได้อยู่ใกล้ชิดกับท่าน ได้ฟังธรรมทั้งเช้าและเย็น (ซึ่งมักจะใช้เวลา ๔๐ นาทีเกือบพอดิบพอดีทั้งๆ ที่ท่านไม่ได้ดูนาฬิกา) รวมทั้งมีโอกาสพูดคุยแบบสบายๆ แม้ว่าชีวิตที่วัดป่าสุคะโตเวลานั้นค่อนข้างลำบากโดยเฉพาะเรื่องอาหาร (ปลากระป๋องและมาม่าคืออาหารที่ดีที่สุดในเวลานั้น) แต่ก็ได้ปฏิบัติอย่างเต็มที่ โดยไม่ต้องห่วงเรื่องงาน

การในวัด เพราะหลวงพ่อดูแลจัดการเองหมด ท่านต้องการให้โอกาสแก่พวกเราในการภาวนาอย่างไม่ต้องมีปลิโพธ ขณะเดียวกันก็มีความไว้วางใจพวกเรา จึงไม่จ้ำจี้จ้ำไช หลวงพ่ออยากให้พวกเรารับผิดชอบตัวเอง ท่านจึงไม่พยายามมากำกับชี้นำเป็นรายบุคคล แต่เวลาแสดงธรรม ก็จะแนะนำว่าอะไรควรทำ อะไรไม่ควรทำ

ความไว้วางใจของหลวงพ่อเป็นเรื่องสำคัญ อย่างน้อยก็สำหรับข้าพเจ้าในตอนนั้น เพราะช่วงนั้นทางการบ้านเมืองยังมีความหวาดระแวงนักศึกษา หรือคนหนุ่มสาวอยู่มาก เนื่องจากกลัวว่าเป็นพวกคอมมิวนิสต์ ประกอบกับภูโค้งก็เคยมีประวัติว่าเป็นเขตปฏิบัติการของคอมมิวนิสต์มาก่อน ดังนั้นเมื่อทางการรู้ว่ามีคนหนุ่มอย่างข้าพเจ้ามาอยู่ที่วัดป่าสุคะโต จึงจับตาเฝ้ามอง และยิ่งจับตามากขึ้นเมื่อรู้ว่ามีคนหนุ่มสาวอีกหลายคนแวะเวียนมาที่นั่นบ่อยๆ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเพื่อนข้าพเจ้านั่นเอง ได้ทราบมาว่ามีอาจารย์กรรมฐานบางท่านเมื่อได้ฟังคำของเจ้าหน้าที่บ้านเมือง ก็เกิดความหวาดระแวงพระหนุ่มจากกรุงเทพฯ ที่มาปฏิบัติกับท่าน โดยเฉพาะกรณีที่เคยมีประวัติการประท้วงรัฐบาลมาก่อน จนถึงกับหาทางบีบให้ออกจากวัดก็มี แต่หลวงพ่อคำเขียนหามีอาการหวั่นไหวเช่นนั้นไม่ แม้จะมีเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือทางอำเภอมาด้อมๆมองๆที่วัดก็ตาม ส่วนหนึ่งคงเป็นเพราะหลวงพ่อก็เคยถูกมองด้วยสายตาหวาดระแวงแบบนี้มาแล้ว สมัยที่เริ่มก่อตั้งศูนย์เด็กเล็กขึ้น เพราะไม่เคยมีใครทำอย่างนั้นมาก่อนโดยเฉพาะบนป่าเขาอันกันดาร การที่หลวงพ่อมีความไว้วางใจในตัวข้าพเจ้านั้นประกอบกับความกล้าของท่านด้วย ข้าพเจ้าจึงอยู่วัดป่าสุคะโตอย่างปกติสุขมาตั้งแต่พรรษาแรก และทำให้อยากบวชต่อ ทั้งๆที่ตั้งใจบวชแค่ ๓ เดือนเท่านั้น เป็นไปได้มากว่าหากหลวงพ่อมีความหวาดระแวงข้าพเจ้าหรือหวั่นไหวต่อสายตาของเจ้าหน้าที่บ้านเมือง (ซึ่งอาจมองว่าท่านใกล้ชิดกับพวก"นักศึกษา") ข้าพเจ้าก็คงจะอยู่วัดป่าสุคะโตได้แค่พรรษาเดียวเท่านั้น และอาจสึกหาลาเพศในเวลาไม่นาน

อันที่จริงหลังจากพรรษาแรกแล้ว ข้าพเจ้าก็เริ่มรับกิจนิมนต์ซึ่งทะยอยมากขึ้นตามอายุพรรษา มีทั้งที่เป็นเรื่องธรรมะ

สิ่งแวดล้อม สันติวิธี การพัฒนาชุมชน ทำให้เดินทางบ่อยขึ้น แต่หลวงพ่อคำเขียนก็ไม่ได้ห้ามปรามหรือขัดขวาง ส่วนหนึ่งคงเพราะท่านเห็นว่าพระไม่ควรตัดขาดจากสังคมหาก ควรมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือสังคม และเพื่อนมนุษย์ ซึ่งเป็นการนำธรรมะเข้าสู่สังคมไปในตัว ดังท่านเองก็ทำงานช่วยเหลือชาวบ้านและพัฒนาชุมชน ควบคู่กับการบรรยายธรรมและสอนกรรมฐาน การที่หลวงพ่อเปิดโอกาสให้ข้าพเจ้าได้บำเพ็ญทั้งประโยชน์ตน ประโยชน์ท่านควบคู่กัน โดยไม่แยกงานทางโลกและทางธรรมออกจากกัน มีส่วนอย่างสำคัญที่ช่วยให้ข้าพเจ้าบวชได้นานนอกจากไม่รู้สึกขัดแย้งกับวิถีของบรรพชิตแล้ว ยังมีความสุขที่ได้อยู่วัดป่าสุคะโต และไม่คิดที่จะย้ายไปไหนเลย (จนกระทั่งมีเหตุให้ต้องออกจากที่นั่นไปอยู่ภูหลงอยู่พักใหญ่ แล้วเลยมีกิจติดพัน จนภายหลังต้องอยู่ภูหลงเป็นส่วนใหญ่)

การที่ได้อยู่วัดป่าสุคะโตอย่างต่อเนื่องหลายปี คุณค่าอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นคือการได้เห็นแบบอย่างของบรรพชิตซึ่งมีวิถีชีวิตที่งดงาม หลวงพ่อคำเขียนเป็นผู้ที่มีความสงบเย็นที่แผ่ออกมาจนสัมผัสได้ ท่านไม่เคยแสดงความโกรธเกลียดออกมาให้ใครเห็น เป็นเพราะท่านไม่มีความรู้สึกเช่นนั้นกับใคร แม้กระทั่งกับผู้ที่ใส่ร้ายป้ายสีและกลั่นแกล้งท่าน (คราวหนึ่งถึงกับมายึดวัดป่าสุคะโตและขับไล่ท่านออกไป) ท่านก็ไม่ได้ตอบโต้หรือพูดร้ายกับท่านเหล่านั้นเลย หลวงพ่อเป็นพระผู้ใหญ่ มีผู้คนเคารพนับถือมากมาย แต่ก็ไม่เคยเห็นท่านวางอำนาจแม้กระทั่งกับเณรน้อยหรือญาติโยม กับใครก็ตามท่านจะพูดจาอย่างสุภาพ ไม่ถือตัว หรือมองว่าเขาต่ำกว่าตน ท่านจะโอภาปราศรัยด้วยความยิ้มแย้ม ยิ่งกับอาคันตุกะด้วยแล้ว ท่านจะดูแลเอาใจใส่มาก แม้จะเป็นฆราวาสก็ตาม ใครที่มาเยือนวัดภูเขาทองหรือวัดป่าสุคะโตในสมัยแรกๆ (ซึ่งยังมีพระไม่มาก) จะได้รับการต้อนรับจากท่านอย่างดี โดยเฉพาะการตระเตรียมที่หลับที่นอนให้ด้วยตัวท่านเอง

ลักษณะเด่นอีกอย่างหนึ่งคือ ความเรียบง่ายของท่าน เป็นเวลานานหลายปีทีเดียวที่ข้าพเจ้าไม่เคยเห็นท่านมีกุฏิส่วนตัวที่วัดป่าสุคะโตเลย ที่พักของท่านคือศาลาไก่ (ซึ่งตอนนั้นเป็นทั้งที่ทำวัตร ประกอบพิธีกรรม

และฉันอาหาร) ที่วัดภูเขาทองก็เช่นกัน จนกระทั่งราวๆ ปี ๒๕๓๖ จึงมีญาติโยมจากกรุงเทพฯ สร้างกุฏิให้ท่านที่วัดภูเขาทองเป็นเอกเทศ นอกจากเสนาสนะแล้ว จีวรก็เช่นกัน แต่ละผืนท่านใช้นานมาก ผ้าวัดเอวของท่านผืนหนึ่งท่านใช้นานเกือบ ๒๐ ปี ท่านเล่าว่าเวลาซักจีวร ท่านจะไม่บิดผ้าเพราะจะทำให้ผ้าเปื่อยเร็ว แต่ท่านจะใช้วิธีบีบให้น้ำออกแล้วจึงตาก แต่ปกติแล้วท่านจะผึ่งลมมากกว่าตากแดด เพราะช่วยให้ผ้าทนนาน

พูดถึงความเผื่อแผ่มีน้ำใจต่อผู้อื่นแล้ว ท่านเป็นแบบอย่างที่น่าปฏิบัติตาม เพราะความเมตตาของท่านไม่ได้มีกับผู้คนหรือเพื่อนมนุษย์เท่านั้น แต่ยังแผ่ออกไปยังธรรมชาติและสรรพสัตว์ด้วย ท่านจึงให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ป่ามาก ซึ่งทุกวันนี้ยังเป็นกิจวัตรอย่างหนึ่งของท่าน โดยเน้นที่การปลูกป่า การที่จิตใจท่านแผ่ออกกว้างขวางนั้น เป็นเพราะความลุ่มลึกภายในของท่าน หลวงพ่อเล่าว่ากรรมฐานเปลี่ยนจิตใจของท่าน ทำให้ท่านรักป่าทนุถนอมธรรมชาติอย่างที่ไม่เคยรู้สึกตอนเป็นฆราวาส แน่นอนว่าที่ท่านมีเมตตาต่อผู้คนมากก็เพราะกรรมฐานเช่นเดียวกัน

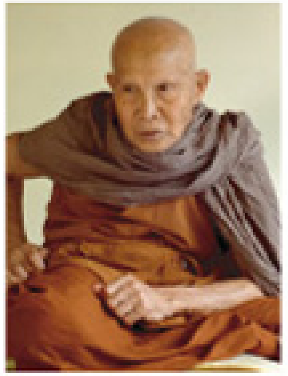
ความประทับใจทั้งหมดที่ข้าพเจ้ามีต่อหลวงพ่อดังที่กล่าวมา จะว่าไปแล้วก็รวมลงที่ตรงนี้คือกรรมฐานของท่าน ปัญญาญาณและคำสอนของหลวงพ่อเกี่ยวกับการเจริญสติปัฏฐาน เป็นสิ่งสำคัญที่สุดที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในชีวิตของข้าพเจ้า ช่วยให้จิตใจสงบเย็นและแก้ทุกข์ให้แก่ตนเองได้ เพราะรู้เท่าทันกิเลสได้ไวขึ้น เห็นมายาแห่งตัวตนได้ชัดขึ้น แม้จะยังไม่ถึงกับหลุดจากอำนาจของมันได้อย่างสิ้นเชิง แต่ก็มีอิสระมากกว่าแต่ก่อน อีกทั้งยังมั่นใจในหนทางแห่งสติปัฏฐาน ว่าจะทำให้เกิดปัญญาแจ่มแจ้งในสัจธรรมจนลุถึงความพ้นทุกข์ได้ คำสอนหลายอย่างของท่าน ไม่อาจเข้าใจได้ในทีแรกที่ได้ยิน แต่เมื่อได้ปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งได้เห็นแบบอย่างจากการปฏิบัติของตัวท่านเอง ก็ช่วยให้เข้าใจได้มากขึ้นหรือเห็นจริงในที่สุด จนสามารถแนะนำผู้อื่นให้เห็นตามหรือปฏิบัติตามได้ด้วยความมั่นใจ ทำให้ชีวิตที่ดำรงอยู่ก่อให้เกิดทั้งประโยชน์ตนและประโยชน์ท่านอย่างเต็มที่

จนถึงวันนี้ก็ยังนึกไม่ออกว่า หากไม่ได้มาศึกษา และปฏิบัติกับหลวงพ่อคำเขียน ตั้งแต่พรรษาแรกเมื่อปี ๒๕๒๖ ชีวิตของข้าพเจ้าจนถึงวันนี้จะเป็นอย่างไร

พระไพศาล วิสาโล

หลวงตากรม ถาวโร

ได้ยินหลวงพ่อเทศน์ให้ฟัง ครั้งแรกท่านพูดว่า "คนเรานี้ เกิดมาในชีวิตนี้ ถ้าไม่ได้ศึกษาธรรม จะไม่เห็นใจตัวเอง แล้วก็เกิดมาเล่น เพราะคนนี้หน้าตาเป็นคน แต่จิตใจเป็นได้หลายอย่าง"

มาอยู่กับหลวงพ่อรู้สึกว่าสบายอกสบายใจ เพราะท่านเป็นคนใจดี ไม่เคยได้ยินหรือทำสิ่งที่ไม่ดีให้ผิดศีลผิดธรรม มีแต่ทำคุณงามความดีอยู่ตลอด การอบรมสั่งสอนก็เข้าอกเข้าใจดี ไปอยู่ที่ใดก็ไม่เหมือนไปอยู่กับหลวงพ่อ เพราะผมเองเคยไปอยู่หลายแห่ง ผลสุดท้ายแก่แล้วก็คิดอยากจะไปหาอาศัยผู้ที่สั่งสอนดี ใจดี ก็เลยมาอาศัยอยู่กับท่าน เพราะบวชเข้ามาครั้งนี้จะไม่สึกเลย

เพราะเข้าใจในคำสั่งสอนของท่าน เลยติดอกติดใจ แต่ก่อนว่าจะมาบวชพรรษาเดียว พอได้ยินหลวงพ่อเทศน์ให้ฟัง ครั้งแรกท่านพูดว่า "คนเรานี้ เกิดมาในชีวิตนี้ ถ้าไม่ได้ศึกษาธรรม จะไม่เห็นใจตัวเอง แล้วก็เกิดมาเล่น เพราะคนนี้หน้าตาเป็นคน แต่จิตใจเป็นได้หลายอย่าง เช่น เป็นสัตว์เดรัจฉาน เป็นสัตว์นรก เป็นเปรต เป็นอสูรกายก็ได้" แต่นั้นมาผมไม่ลืมคำพูดหลวงพ่อเลย

ต่อไปนี้ผมจะไม่สึกเลย พูดกับเพื่อนภิกษุด้วยกัน ว่าผมจะบวชตลอดชีวิตไม่สึกเลย ผมก็อยู่ตลอดจนได้อายุ ๘๖ ปีแล้ว

เพราะเราเกิดมานี้จะทำทุกอย่าง ทั้งชั่วทั้งดีทำได้หมด แล้วเข้าใจว่ามันถูกหมด แต่มาเข้าใจแล้วจึงรู้สึกว่ามันผิด หาประโยชน์ไม่ได้เลย มีแต่ทำกรรมชั่วให้ตัวเองตลอดไป ถ้าไม่ได้พบคำสอนของหลวงพ่อ จะไม่เข้าใจอะไรเลย

หลวงตากรม ถาวโร

พระอาจารย์ยูกิ นรเทโว

ผมเกิดศรัทธาเลื่อมใสหลวงพ่อ ผมขอบวชแล้วหลวงพ่ออนุญาตให้บวช ตั้งแต่นั้นชีวิตผมเปลี่ยนแปลง ผมรู้สึกอบอุ่นใจตลอดเหมือนอยู่ใต้ร่มโพธิ์

ผมยังจำได้ชัดเจนที่ได้มีโอกาสพบกับหลวงพ่อครั้งแรกที่วัดภูเขาทอง (ท่ามะไฟหวาน) เมื่อ ๒๔ ปีที่แล้ว ตอนนั้นผมเป็นนักศึกษาปริญญาโทที่จุฬาฯ ทำการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาชนบท ผมสนใจการพัฒนาชนบทโดยใช้หลักพุทธศาสนา

ผมคุยกับหลวงพ่อไม่กี่นาที เพราะหลวงพ่อมีธุระ แต่ผมเกิดศรัทธาเลื่อมใสหลวงพ่อ ผมขอบวชแล้วหลวงพ่ออนุญาตให้บวช ตั้งแต่นั้น ชีวิตผมเปลี่ยนแปลง ผมรู้สึกอบอุ่นใจมาตลอดเหมือนอยู่ใต้ร่มโพธิ์

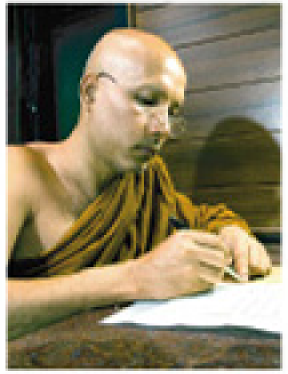
ผมเรียนรู้จากธรรมเทศนาของหลวงพ่อ และตอนที่ผมหลงทางในการปฏิบัติ หลวงพ่อให้คำแนะนำด้วยความเมตตา ตอนที่ผมหมดกำลังใจหลวงพ่อให้กำลังใจด้วย แม้ว่าไม่ได้คุยกันแต่หลวงพ่อก็ทำให้ดูอยู่ตลอดเวลา เช่น ทำความสะอาด รดน้ำต้นไม้ และช่วยคนอื่น เวลาที่ผมเห็นหลวงพ่อ ไม่ว่าจะทำอะไรก็ตาม ทุกครั้งก็รู้สึกอบอุ่น และอิ่มใจ ได้เรียนรู้ตลอด

ผมขอให้หลวงพ่อมีอายุยืน ร่างกายแข็งแรง และอยู่สอนพวกเราลูกศิษย์ไปอีกนานด้วยครับ

พระยูกิ นรเทโว

พระอาจารย์ทรงศิลป์ สุจิณฺโณ

ท่านพูดให้ฟัง
ท่านทำให้ดู
ท่านอยู่ให้เห็น
ท่านเย็นให้สัมผัส
เป็นต้นแบบที่มีความ
เสมอต้นเสมอปลาย....

เกือบ ๓๐ ปี ที่ผมเลือกเดินทางธรรม ตามทางธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่ยังมีร่องรอยเหลืออยู่ และยังชัดเจนจากการแสดงออกโดยผ่านเป็นเสียง คำพูด หรือภาพกริยาอาการที่หลวงพ่อคำเขียน สุวณฺโณ ได้แสดงธรรมหลังทำวัตรตอนเช้าตอนเย็น การใช้ชีวิตประจำวันนั้น ประทับอยู่ภายในจิตใจของผมไม่ลืม เปลี่ยนหลงเป็นรู้ เปลี่ยนโกรธเป็นไม่โกรธ เปลี่ยนทุกข์เป็นไม่ทุกข์ ไม่มีไม่เป็นอะไรกับอะไรๆ คำเหล่านี้ ประโยคเหล่านี้เป็นรอยธรรมให้เราได้เดินตามธรรมผ่านความรู้สึกตัว โดยวิธีปฏิบัติแนวเคลื่อนไหว

การแจ้งประจักษ์ในสัจจธรรมความจริง ที่มีอยู่จริงในตัวหลวงพ่อนั้น หลวงพ่อพูดสอนในธรรมที่ทำ เมื่อน้อมนำมาปฏิบัติธรรมก็เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในจิตใจได้จริง

เป็นประโยชน์ตน ประโยชน์ท่าน สันติสุข สันติภาพ การใช้ธรรมกลมกลืนไปกับธรรมชาติ อยู่ในโลกแบบเหนือโลก อยู่กับทุกข์แบบเหนือทุกข์ สภาวะของผู้ดู เห็นแล้วไม่เข้าไปเป็นนี่ยิ่งใหญ่เป็นมงกุฎธรรม

ท่านพูดให้ฟัง ท่านทำให้ดู
ท่านอยู่ให้เห็น ท่านเย็นให้สัมผัส

เป็นต้นแบบที่มีความเสมอต้นเสมอปลาย สมควรอย่างยิ่งที่ผมใช้เป็นแบบอย่างในการเดินตามทางธรรม ตามรอยธรรมน้อมจากภายนอกสู่ภายใน จากจิตสู่จิต ธาตุรู้สู่ธาตุรู้ จากธรรมสู่ธรรมทำได้จริงๆ

ท้ายสุดนี้ ขอคารวะกราบธรรมที่มีอยู่ในตัวของหลวงพ่อคำเขียน สุวณฺโณ โดยความเคารพอย่างสูงสุด

พระทรงศิลป์ สุจิณฺโณ

พระอาจารย์วัฒนชัย กัลยาโณ

" เป็นผู้ดู ไม่เป็นผู้เป็น" เพียงแต่ผู้เขียนได้ยินธรรมะประโยคนี้ ก็แทบจะออกจากทุกข์ได้เลย เพราะการเป็นผู้ดูก็คือ การเป็นผู้เห็นทุกข์ไม่เข้าไปเป็นทุกข์นั่นเอง

เมื่อผู้เขียนบวชพระได้ ๕ พรรษาแล้ว ผู้เขียนได้ท่องเที่ยวไปตามวัดต่างๆทั้งในภาคอีสาน และภาคเหนือ โดยส่วนใหญ่จะไปอยู่ตามวัดที่มีการปฏิบัติธรรม และมีครูบาอาจารย์คอยชี้แนะ

ต่อมาผู้เขียนได้ไปอยู่วัดถ้ำผาผึ้ง อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ ณ ที่วัดนี้ ผู้เขียนได้พบหนังสือเล่มหนึ่ง ซึ่งเป็นคำสอนของหลวงพ่อเทียน และมีวิธีการปฏิบัติเป็นภาพสร้างจังหวะอยู่ท้ายเล่ม ด้วยความสนใจจึงลองปฏิบัติตามในหนังสือดูโดยการสร้างจังหวะ

เพียงไม่กี่วันผู้เขียนรู้สึกถึงความรู้สึกตัวที่เกิดขึ้น ทำให้เกิดความสนใจในวิธีการปฏิบัติวิธีนี้ จึงได้เดินทางเข้าเมืองเชียงใหม่ เพื่อจะเดินทางไปวัดทับมิ่งขวัญ ซึ่งมีชื่อปรากฏอยู่ในหนังสือเล่มนั้น

แต่เมื่อเดินทางมาถึงเชียงใหม่แล้ว ได้เดินไปดูตามร้านหนังสือได้พบหนังสือชื่อ "จิตสดใส แม้กายพิการ" ของอาจารย์กำพล ทองบุญนุ่ม ซึ่งมีกล่าวถึงหลวงพ่อคำเขียน พอได้ยินชื่อของหลวงพ่อ วินาทีนั้นผู้เขียนตัดสินใจเลยว่าต้องมาหาหลวงพ่อคำเขียนทันที

ผู้เขียนได้เดินทางมาวัดป่าสุคะโตในวันรุ่งขึ้นนั้นเอง ทันทีที่ได้กราบหลวงพ่อ ผู้เขียนก็ได้รับกระแสแห่งความเมตตาจากหลวงพ่อซึ่งเป็นความเย็นอันปรากฏในรอยยิ้ม และคำพูดที่เปี่ยมไปด้วยเมตตา

ธรรมะของหลวงพ่อนั้นเป็นธรรมะที่ง่ายๆ แต่ลึกซึ้ง และนำไปใช้ได้ทันที เช่น "เป็นผู้ดู ไม่เป็นผู้เป็น" เพียงแต่ผู้เขียนได้ยินธรรมะประโยคนี้ก็แทบจะออกจากทุกข์ได้เลย เพราะการเป็นผู้ดูก็คือการเป็นผู้เห็นทุกข์ไม่เข้าไปเป็นทุกข์นั่นเอง

"ไม่เป็นอะไรกับอะไร" คือธรรมะที่สุดยอดของหลวงพ่อ โอ้ ! ไอ้ที่เราทุกข์ ก็เพราะเราไปเป็นอะไรกับอะไรนั่นเอง ถ้าเราไม่เป็นอะไรกับอะไรแล้ว จะมี "ใคร" ที่เป็นอะไรกับอะไร

ซึ่งความที่ "ไม่เป็นอะไร กับอะไร" ต่อมาหลวงพ่อก็ได้พิสูจน์ให้เห็นโดยตัวท่านเอง จากการที่ในปี พ.ศ. ๒๕๔๙ ท่านได้ป่วยเป็นมะเร็งที่คอในระดับร้ายแรง เป็นตายเท่ากัน

ในขณะที่ผู้มาเยี่ยมต่างร้องไห้หรือแสดงความวิตกกังวล แต่ตัวหลวงพ่อเองกลับเป็น "ปกติ" และได้บอกแก่ผู้มาเยี่ยมว่า "อย่าเป็นทุกข์แทนท่านเลย เพราะท่านไม่ทุกข์แล้ว"

ซึ่งท่านได้เปิดเผยในภายหลังว่าการป่วยเป็นมะเร็งนี้ กลายเป็นเรื่องธรรมดาสำหรับท่าน จนในภายหลังได้เปิดเผยอย่างชัดเจนในหนังสือชื่อ "สนุกป่วย" ของหลวงพ่อ

รอยเท้าที่หลวงพ่อเดินไป ขณะนี้ยังเหลือร่องรอยให้เราได้เดินตาม อยู่ที่ว่าเราจะเดินตามหรือไม่ และเราจะเดินตามได้ถูกต้องไหม "สุคะโต สาธุ"

กราบคารวะหลวงพ่อ
พระวัฒนชัย กัลยาโณ

พระสุทธิศาสตร์ ปัญญาปทีโป

"ไม่เอาเหตุ ไม่เอาผล"
"ไม่เอาถูก ไม่เอาผิด"
"ปฏิบัติธรรมแล้ว ไม่มีคำถาม มีแต่คำตอบ"
ประโยคข้างต้น มักมีแทรกในคำสอนของหลวงพ่อคำเขียน สุวณฺโณ อยู่เสมอ

"ไม่เอาเหตุ ไม่เอาผล"
"ไม่เอาถูก ไม่เอาผิด"
"ปฏิบัติธรรมแล้ว ไม่มีคำถาม มีแต่คำตอบ"

ประโยคข้างต้น มักมีแทรกในคำสอนของหลวงพ่อคำเขียน สุวณฺโณ อยู่เสมอ

แต่ประโยคเหล่านี้ยังมักเข้ามาแทรกอยู่ในใจภิกษุใหม่เช่นผมอยู่เสมอ ในช่วงแรกๆ ของการได้มาอยู่ที่วัดป่าสุคะโต

อาจด้วยระบบการศึกษา ซึ่งพยายามปลูกฝังหรือสร้างทัศนคติให้พยายามคิดอย่างมีเหตุมีผล รวมถึงการตัดสินแบบมีถูก มีผิด มีขาว มีดำ เป็นต้น

ตรรกะเหล่านี้มันถูกปลูกฝังในหัวของนักศึกษาผู้หนึ่งมานานหลายปี ต่อเมื่อได้กลายมาฝึกภาวนา (ในรูปแบบของพระ) เมื่อมีอาการหรืออารมณ์ใดๆเกิดขึ้นกับกายหรือใจ คำถามต่างๆก็มักจะเกิดขึ้นภายในใจ และเมื่อมีคำถามก็มักจะตามมาด้วยการคิดหาคำตอบอยู่เสมอ แทบจะวางความสงสัยออกจากจิตใจไม่ได้เลย

แต่ความเข้าใจในสิ่งที่หลวงพ่อได้พูดไว้ข้างต้น ก็ไม่ได้เกิดจากการพยายามอธิบายสิ่งต่างๆให้เราเข้าใจ หลวงพ่อแทบไม่เคยทำเช่นนั้นเลย

แต่สิ่งที่ท่านทำคือ การกล่าวย้ำในสิ่งนั้น และจากการกระทำของท่านที่สอดคล้องกับคำพูดของท่าน และบวกกับประสบการณ์การภาวนาของเราเอง จึงจะค่อยๆเกิดความเข้าใจสภาวะนั้นๆมากขึ้นตามลำดับ

หลวงพ่อเป็นผู้ให้โอกาสพวกเรา ที่จะได้เรียนรู้ชีวิตผ่านการภาวนาทั้งในรูปแบบ และการเจริญสติในชีวิตประจำวัน

ผ่านการทำงาน การเกี่ยวข้องกับผู้คนมา ตลอดจนการทำประโยชน์ต่อคนอื่น และสิ่งอื่นด้วย

หลวงพ่อท่านวางใจและให้อิสระเราในการทำสิ่งต่างๆอย่างเต็มที่ โดยไม่มีทีท่าจะตรวจสอบว่าเราจะทำถูกหรือผิด ออกนอกลู่นอกทางหรือไม่ แต่ท่าทีเช่นนี้กลับทำให้เรายิ่งต้องตรวจสอบตัวเองอยู่เสมอว่าสิ่งที่ทำผ่านไปแล้วนั้น รวมถึงสิ่งที่กำลังทำอยู่ และสิ่งที่จะทำต่อไป มันเป็นไปเพื่ออะไร เกิดประโยชน์หรือไม่อย่างไร และเราทำด้วยท่าทีอย่างไร ทุกข์ใจ หรือไม่ทุกข์

ท่านไม่เคยถามคำถามเหล่านี้กับเรา เพียงแต่ได้อยู่ใกล้หลวงพ่อก็ทำให้เราได้กลับมาดูตัวเอง ตรวจสอบตัวเองอยู่เสมอ ซึ่งเป็นการกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาจิตใจ ในการวางใจกับสิ่งต่างๆอย่างมีสติมากขึ้น

แม้ความเข้าใจในสิ่งที่หลวงพ่อพูด หรือสิ่งที่หลวงพ่อได้ทำ จะยังไม่กระจ่างแจ้งทั้งหมด แต่มันก็ไม่สำคัญเท่ากับการกลับมาดูภายในของตนเองอยู่เสมอ

ทุกวันนี้หลวงพ่อได้ใช้ชีวิตเป็นดั่งที่ท่านได้เขียนไว้ใต้ต้นนิโครธ วัดภูเขาทองว่า

“อาตมาคือ นิโครธใหญ่ ใบดก
กิ่งก้านปก เบื้องบน คนอาศัย
เชิญพักผ่อน หายร้อน แล้วจึงไป
จะสุขกาย สุขใจ รู้ซึ้ง ถึงพระธรรม”

แต่สิ่งที่พวกเราลูกศิษย์หลวงพ่อคำเขียน น่าจะได้ระลึกอยู่เสมอ คือ ทำอย่างไรต้นนิโครธใหญ่จะอยู่อย่างคุ้มค่าก็คงมีแต่การตั้งใจภาวนา ให้สมควรแก่การดำรงธาตุขันธ์ของครูบาอาจารย์ที่อุตส่าห์อบรมสั่งสอนพวกเรา

และสิ่งที่พึงตระหนักอีกอย่าง ทำอย่างไรพวกเราจะได้เป็นต้นนิโครธใหญ่ต้นต่อไป เพื่อแผ่กิ่งใบ ให้คนได้มาอาศัยพึ่งพิง เกิดความสุขกาย สุขใจ สืบต่อไป

น้อมถวายความเคารพ
หลวงพ่อคำเขียน สุวณฺโณ

พระสุทธิศาสตร์ ปัญญาปทีโป

พระอาจารย์สันติพงศ์ เขมปัญโญ

ความสำเร็จทางโลก
เป็นทักษะทางกาย
ที่ฝึกจนเชี่ยวชาญ แต่
ไม่เคยรู้จักการฝึกใจเลย
นั่งให้สบาย เอามือวาง
บนเข่าทั้งสองข้าง
รู้ไหมว่ามืออยู่ที่ไหน
อะไรรู้...นั่นแหละ...
ความรู้สึกตัว

เพราะบอกเพื่อนให้ช่วยพาไปหาพระดี
แรกเจอหลวงพ่อไม่ได้หารายละเอียดใดแม้แต่น้อย
กราบเรียนหลวงพ่อว่ามาขอปฏิบัติธรรมสองสามวัน
ปากพูด...ใจก็คิดว่า คงพานั่งสมาธิ
เข้าภูหลงแบบ “หลง” ไม่รู้ตัวว่า กำลังอยู่กับความหลง
สิ้นเสียงกราบเรียน หลวงพ่อเริ่มทันที
เคยรู้จักคนข้างบ้านมากกว่าคนในบ้านหรือเปล่า
เรียนวิทยาศาสตร์ใช่ไหม
เคยส่องกล้องจุลทรรศน์ดูรายละเอียดใบไม้ใช่ไหม
ไปดูตัวเองให้ชัดเจน บ่ายสามโมงมาเจอกัน
สามคำถามหนึ่งคำสั่ง ไม่เกินหนึ่งนาที รวบรัดชัดเจน พอเหมาะ
ด้วยน้ำเสียงด้วยท่าทีอบอุ่น ยอมรับพร้อมที่จะทำตาม ไม่คิดแย้งในใจ
กลับมาตามนัด หลวงพ่อรออยู่แล้ว... กราบ
นั่งทำอะไรมา นั่งฟรีๆ หรือเปล่า สามชั่วโมงที่นั่งไปไม่รู้ทำอะไร
สองคำถามเว้นเพียงอึดใจ พร้อมเฉลยเหมือนเห็น
เคยนอนฟรีๆไหม
หลับไปพร้อมกับลืมปิดไฟ ลืมปิดทีวี
หรือหลับไปพร้อมกับหนังสือปิดหน้า
อีกคำถาม พร้อมตัวอย่างถูกหมด ไม่เหลือเวลาให้คิดอาย
นั่น หลับไปโดยไม่รู้ตัว...ไม่รู้ว่าหลับเมื่อไร แล้วตื่นขึ้นมาจะอิ่มได้อย่างไร
ลองตั้งใจวางภาระ วันนี้ทำหน้าที่พอสมควร ขอพักผ่อนขอหลับ
เคยกินฟรีๆไหม พอกลางวันก็ลืมไปแล้วว่าเช้ากินอะไร
บ่อยมาก หลงคิดได้เท่านี้ อีกคำถามตามมาติดๆ

เคยอ่านฟรีๆไหม ที่อ่านไปแล้วทั้งย่อหน้า จับใจความไม่ได้
สี่คำถามเท่านั้น แต่ใช่ทั้งหมด
ถ้าถามเพิ่ม ก็ใช้ชีวิตไปฟรีๆ ทั้งหมดอีก
เคยถือว่าดี คิดว่าไม่มีตำหนิ แต่หลง...ขาดสตินแท้ๆ
หลวงพ่อพูด ในสิ่งที่เราเป็น อย่างชัดเจน
แต่บอกด้วยเมตตาจากภายใน ไม่ใช่ตำหนิ ไม่ใช่เราผิด
พร้อมฟังคำแนะนำต่อ ด้วยความเต็มใจ
ความสำเร็จทางโลกเป็นทักษะทางกายที่ฝึกจนเชี่ยวชาญ
แต่ไม่เคยรู้จักการฝึกใจเลย
นั่งให้สบาย เอามือวางบนเข่าทั้งสองข้าง
รู้ไหมว่ามืออยู่ที่ไหน อะไรรู้...นั่นแหละ...ความรู้สึกตัว
สิบสี่จังหวะรู้เป็นครั้งๆ ครั้งละวินาทีกำลังพอดี
กายเคลื่อนไหวเอาใจมาคอยรู้
นับถือจริงๆ สอนสั้น ชัดเจน พร้อมทำตามไม่มีคิดปฏิเสธ
วันนี้ลองตั้งใจหลับดู ไม่ใช่หลับกับความคิดเหมือนเคย
ถ้าตื่นเพราะปวดฉี่กลางดึก เพราะดื่มน้ำก่อนนอนมากไป
ให้กลับมาตั้งใจหลับต่อ
คืนนี้ขอลองทำตาม
ตื่นอย่างมีคุณภาพ...ไม่ใช่รีบตื่นเพราะกลัวไม่ทันการ
คำสอนทำได้จริง หลับเต็มตาครั้งแรกในรอบหลายสิบปี
คำสอนเป็นคำแนะนำให้เอาไปทำ พอเหมาะ ตัดไม่ได้ เติมก็เกิน
ไม่ต้องจำ ทำแล้วจะรู้ นับถือพระรูปนี้หมดใจ หมดสงสัย
หลวงพ่อเริ่มพูดก็จะเป็นใจความสำคัญทันที
พูดเพื่อแนะนำการปฏิบัติ ครั้งละพอเหมาะไม่มาก

แต่สมบูรณ์ทั้งอรรถะ และพยัญชนะ
ได้นำเทศน์หลวงพ่อในพรรษาปี ๔๒ และ ๔๔
ประมาณ ๘๐ เทศน์ มาตีพิมพ์
ไม่มีเทศน์ไหนที่ต้องตัดต่อแต่งเติม
ถ้ามีพูดซ้ำก็เพราะต้องการย้ำ จะมีผิดก็เพราะฟังไม่ชัด
หลวงพ่อเทศน์จากสภาวะธรรมที่ชัดเจน ด้วยสติแม่นยำ
หลวงพ่อเทศน์เรื่องเดียว ทำอย่างไรอย่างไรให้ไม่ให้ทุกข์
แต่แตกประเด็นหลากหลาย ชี้จุดที่หลงไปเป็น แก้ได้หมดด้วยการเห็น
มีลำดับลำนำพอเหมาะชัดเจนกับการนำไปปฏิบัติ ทุกครั้ง
หลวงพ่อเทศน์ให้นำไปทำ ไม่ใช่เพียงเทศน์ให้ฟัง
สิ่งที่หลวงพ่อเทศน์คือสิ่งที่หลวงพ่อทำ
ถ้าทำอย่างที่หลวงพ่อแนะนำก็จะพบเห็นเช่นเดียวกัน
หลวงพ่อพูดถึงพระพุทธเจ้าด้วยภาษาง่ายๆ
หลวงพ่อพูดถึงเจ้าชายสิทธัตถะอย่างมีเลือดมีเนื้อเหมือนเรา
ท่านก็เป็นคนเหมือนเรามีแขนมีขาเหมือนกัน มีคอบนบ่าเหมือนกัน
อย่าให้ความสำเร็จของเจ้าชายสิทธัตถะเป็นเรื่องอดีต ๒๖๐๐ ปี
ความสำเร็จของเจ้าชายสิทธัตถะของอรหันตสาวกไม่ใช่เรื่องลึกลับ
เอามาทำให้เป็นความสำเร็จของเราให้ได้ ไม่ใช่เฉพาะเรื่องในพุทธกาล
ในพุทธกาลพระพุทธเจ้าได้ตรัสคำสั้นๆ
เตือนสติ ให้ผู้คนเปลี่ยนจากความหลง กลับมามีสติ
ที่นี่ไม่วุ่นวาย ที่นี่ไม่ขัดข้อง...เราหยุดแล้ว ท่านต่างหากที่ยังไม่หยุด
ยะสะกุลบุตรขอบวช องคุลีมาลขอบวช
คำสั้นๆของพระพุทธองค์ช่วยให้คนพ้นจากความหลง
ธรรมะของพระพุทธเจ้าเป็นคำสอนที่ปฏิบัติได้ ให้ผลได้จริง

ธรรมะของพระพุทธเจ้าเป็นคำสอนที่ปฏิบัติได้ และให้ผลได้จริง
เดือนเมษาปี ๒๕๓๘ โยมขอคำตอบแก้ความสงสัยของตน
สองสามชั่วโมง เป็นคำถามเรื่องลึกลับทั้งสิ้น ได้คำตอบคลายใจ
สุดท้ายยังเป็นประเด็นดีหรือไม่ ใช่หรือไม่ใช่เรื่องฮิตของพ.ศ.นั้น
คิดว่าตอบยาก...หลวงพ่อจะรู้หรือศาสตร์ใหม่ๆ กำลังร้อนในกรุง
แต่...หลวงพ่อตอบได้ อย่างเหมาะสมและชัดเจน
ในโลกนี้มีเรื่องน่าสนใจ แปลกใหม่ ชวนให้อยากรู้อยากเห็น ไม่หยุด
แต่ ทุกวันนี้หลวงพ่อ สนใจเฉพาะเรื่องที่ทำอย่างไรให้ไม่ทุกข์
ฟังแล้วเปลี่ยนชีวิตที่มากความสงสัย มากความสนใจ
เป็นข้อธรรม นำชีวิตให้เดินถูกทิศถูกทาง
หลายปีที่ผ่านมาไม่เห็นหลวงพ่อหลงหรือทุกข์
ด้วยคำแนะนำจากหลวงพ่อเทียน
หลวงพ่อผ่านความทุกข์ ความหลง
สะเปะสะปะหลงทาง ชี้ทุกข์ชี้ยากที่สุดมาแล้ว
คำหลวงพ่อจึง ชัด สั้น ลึกซึ้ง
สมบูรณ์ ในการชี้ทางออกจากทุกข์
การปฏิบัติธรรม ไม่ใช่เรื่องลึกลับ แต่เป็นเรื่องลึกซึ้ง
แม้ในปี ๒๕๔๙ หลวงพ่อจะตกอยู่ในวินาทีเฉียดหมดลมหายใจ
ผู้ดูแลกำลังละล้าละลังถูกความสับสนครอบงำ
มีคำพูดชัดสั้น ถึงหลวงพ่อหาย หลวงพ่อก็ต้องตาย
ผู้มี"ปัญหา" ได้สติ เปลี่ยนสถานการณ์ได้ทันที
สิ่งที่หลวงพ่อเทศน์ คือสิ่งที่หลวงพ่อทำ
ถ้าทำตามที่หลวงพ่อเทศน์ ก็จะได้พบเห็นเช่นเดียวกัน
และย้ำเสมอว่าอย่าเพิ่งเชื่อหลวงพ่อ
ให้ลองเอาไปทำดูก่อน ท้ายเทศน์หลวงพ่อมักกล่าวเช่นนี้

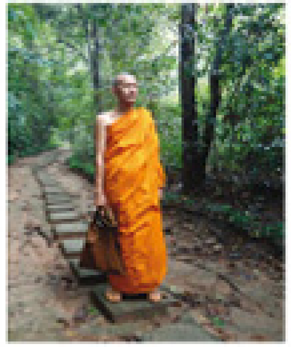
จะหาครูบาอาจารย์แนะนำการปฏิบัติธรรม ลองหาโอกาสฟังธรรมจากท่านโดยตรง ไม่เข้าใจถามได้โดยตรง วันนี้ ด้วยวัย แม้โรคร้ายผ่าน ความเสื่อมของร่างกายว่องไว แต่ที่เห็นว่องไวและแม่นยำกว่าคือ ธรรมะที่หลวงพ่อมอบให้ ผู้สนใจปฏิบัติอย่าพลาดโอกาสนี้

ข้อความนี้เป็นความทรงจำ ความประทับใจมากกว่า ๒๐ ปี และการคิดเขียนมีทั้งความจริง และการแต่งเติมผู้อ่านโปรดพิจารณา ถึงแม้เกิดหลังพุทธกาลถึง ๒๔๙๕ ปี ยังมีวาสนาได้พบได้ฟังธรรมมั่นใจว่าชีวิตเปลี่ยนได้ ศรัทธามั่นขอบวช และกราบเรียนว่าจะบวชไปเรื่อยๆ ไม่สึก ... หลวงพ่อพูดต่อให้ว่า *หลวงพ่อบวชเพื่อตั้งใจเป็นพระดี*

กราบหลวงพ่อด้วยความเคารพอย่างสูง
พระสันติพงศ์ เขมปัญโญ

พระอาจารย์สมใจ อาจาโร

อย่าไปสนใจความคิดให้มาก ถ้ารู้สึกตัวที่กายเคลื่อนไหวชัดเจนแล้ว สติสัมปชัญญะจะเข้าไปเห็น "ความคิด" เองทำให้เกิดปัญญา มองเห็นความจริงที่ว่าความทุกข์เกิดจากการหลงเข้าไปในความคิดที่ไม่ได้ตั้งใจ

เดินทางธรรมตามรอยท่านถือเป็นมงคลแก่ชีวิต ที่ได้พบพระดี พระแท้ ๒ รูป คือหลวงพ่อเทียน จิตฺตสุโภ และหลวงพ่อคำเขียน สุวณฺโณ

จะขอกล่าวเฉพาะหลวงพ่อคำเขียน ได้พบท่านครั้งแรกเมื่อ ๓๐ ปี ก่อน ที่วัดสนามใน ยังคงประทับใจท่าทางการนั่งขบฉันที่สงบเย็น การสนทนาที่สุขุมนุ่มนวล และอบอุ่น น้อมศรัทธานำตัวเข้าใกล้เพื่อสดับธรรม จากธรรมะที่เรียบง่ายมุ่งตรง เอากายใจเป็นตำรา เอาสติปัญญาเป็นนักศึกษา ชวนให้เพียรพยายาม "รู้สึกตัว ที่กายเคลื่อนไหว รู้สึกตัวที่ใจนึกคิด" ทำบ่อยๆ ทำเรื่อยๆ เผลอบ้าง รู้บ้าง จากรู้สึกตัวที่กายเคลื่อนไหว นำไปสู่ความรู้สึกตัวที่ใจนึกคิดจนกระทั่ง "ดูกายเห็นจิต ดูคิดเห็นธรรม"

หลวงพ่อคำเขียน มีเมตตาสอนธรรม และแนะนำวิธีแก้อารมณ์ต่างๆ ตัวเราเองทำได้บ้าง ทำไม่ได้บ้าง แต่ก็เพียรเรื่อยมา ท่านปล่อยให้เราเรียนรู้ด้วยตนเอง เอาความผิดมาเป็นครู ระยะแรกตั้งใจปฏิบัติดี เกิดผลบ้างเล็กๆน้อยๆ ก็หลงว่ารู้มาก ทำให้ประมาทขาดการทำอย่างต่อเนื่อง ชีวิตยังคงวนเวียนอยู่ในสุข และทุกข์ ไม่อาจถึงที่สุดของทุกข์ได้

กระทั่งเมื่อปีที่แล้วได้พิจารณาเห็นว่า ตัวเราเองได้ทำงานทางโลกมาพอสมควร จึงขอเกษียณตัวเองออกจากราชการเพื่อมาบวชกับหลวงพ่อคำเขียน จะได้ใช้เวลาบั้นปลายชีวิตเดินตามทางท่าน เพื่อพิสูจน์ความจริงที่เจ้าชายสิทธัตถะค้นพบเมื่อ ๒๖๐๐ ปีที่แล้ว

คำสอนของท่านที่ไม่มีวันลืมก็คือ ขั้นแรกของการเจริญสติแบบเคลื่อนไหว ให้หมั่นรู้สึกตัวที่กายเคลื่อนไหว ๑๔ จังหวะ

และอิริยาบทต่างๆ ในชีวิตประจำวัน อย่าไปสนใจความคิดให้มาก ถ้ารู้สึกตัวที่กายเคลื่อนไหวชัดเจนแล้ว สติสัมปชัญญะจะเข้าไปเห็น "ความคิด" เอง ทำให้เกิดปัญญา มองเห็นความจริงที่ว่า ความทุกข์เกิดจากการหลงเข้าไปในความคิดที่ไม่ได้ตั้งใจ ทำให้ สุข ทุกข์ ดีใจ เสียใจ โกรธ โลภ หลง ฯลฯ ใจไม่ปกติ เมื่อกลับมารู้สึกตัว ไม่หลงเข้าไปในความคิด ใจจะคืนสู่สภาพปกติ เกิดสันติสุขในใจ หากทำบ่อยๆ จนชำนาญ สติสัมปชัญญะสมบูรณ์ หลุดพ้นจากความหลง เกิดญานปัญญา ถึงที่สุดทุกข์ คือไม่เป็นอะไรกับอะไร อีกต่อไป

แม้ว่าตัวเราเองจะยังไม่ถึงที่สุดแห่งทุกข์ ดังคำสอนของท่านข้างต้น แต่ก็มองเห็นเส้นทางที่จะก้าวเดินต่อไปอย่างไม่ย่อท้อ ขอน้อมคารวะและกราบบูชาหลวงพ่อเทียน จิตฺตสุโภ และหลวงพ่อคำเขียน สุวณฺโณ ผู้มีพระคุณอย่างสูงสุดที่บุกเบิกแผ้วทางไปสู่อิสรภาพทางใจ เหมือนดั่งพุทธองค์ที่ทรงชี้แนะไว้เมื่อ ๒๖๐๐ ปีที่ผ่านมา

พระสมใจ อาจาโร

ป่าสุคะโต
กับหลวงพ่อ

ป่าสุคะโตกับหลวงพ่อ

.... มาอยู่ที่นี่ก็จนเรื่องป่า เรื่องไม้ ไฟไหม้ทุกปี มีคนมาตัดต่อหน้าต่อตา แต่ก่อนมีจอมปลวกที่นี่ ตรงกุฏิอาจารย์สุรินทร์ มีต้นประดู่ใหญ่ๆ หลวงพ่อเอาน้ำปลา เกลือ ไปขุดบ่อวางไว้ให้กวางมันได้กิน นั่งดูมันเรื่อย ไปวัดโมกกลับมาตายหมดทั้ง ๗- ๘ ตัว เขายิงไปหมดเลย ....

.... ธรรมชาติเป็นมิตรอย่างที่สุดของหลวงพ่อ มีธรรมชาติเป็นเพื่อนมากกว่าคน เลยเห็นคุณค่าธรรมชาติ เวลาออกจากป่านี้ไป กลับมาธรรมชาติต้อนรับเรา เสียงเรไร เสียงแมลง เสียงนก เสียงไก่ป่า เสียงเก้ง เวลากลับมาหลวงพ่อเอาผ้ามัดใส่ไม้ไผ่ทำด้าม กวาดใบไม้ ไม่มีขี้ฝุ่น มีแต่ใบทอง พอได้ยินเสียงไม้กระทบพื้น ไก่ป่าขันมา ก็รู้แล้วว่าหลวงพ่อมาแล้ว ก็พากันขันมา ขันอ้อมศาลา เก้งก็มายืนมอง ย่ำเท้าใส่ เออ มาแล้ว กลับมาแล้ว...

....หลวงพ่อไปหาชาวบ้านบอกโยมๆจะแก้ฝัน โยมๆ หลวงพ่อฝัน ฝันว่ามีวัดวัดหนึ่ง เนื้อที่ ๕๐๐ กว่าไร่ มีหลวงตาอยู่วัดคนเดียว อายุแก่แล้ว ๖๐ ปีแล้ว หลวงตาองค์นั้นจะล้อมกำแพงรอบวัด ๕๐๐ ไร่ ฝันอันนี้ เขาหัวเราะ ฝันเรื่องต้นไม้หลายอย่าง นอกจากปลูกแล้วก็เขียนคำกลอน ติดตั้งแต่ทางขึ้นเขา จนทั่วบริเวณ ... พ่อจ๋า แม่จ๋า อย่าตัดหนูเลย ให้เด็กชาย เด็กหญิงเขียนชื่อไว้ อยู่ป. ไหน เขียนป้ายติดไว้ ติดไปทั่ว ห้ามล่าสัตว์ ตัดต้นไม้ในป่า เขียนบนแผ่นสังกะสีแผ่นใหญ่ ไปขอมาจากโรงพิมพ์ที่กรุงเทพ แขวนเต็มไปหมด เขายิงพรุนไปทั้งแผ่น ติดไว้เท่าไรเอาปืนยิงหมดเลย....

....ทุกวัน ฉันเช้าที่วัดภูเขาทองแล้วเดินมาสุคะโต มาทำงาน ตอนเย็นอาบน้ำแล้วก็เดินกลับไปภูเขาทองนับก้าวจากศาลาไก่ไปภูเขาทอง ๕๓๐๐ กว่าก้าวทุกวัน อาบน้ำแล้วเอาผ้าพาดไว้ท่าน้ำ ให้เขารู้ว่ามีพระอยู่ที่จริงไม่มี มีแต่ผ้า คนก็รู้นะ คนที่ลักลอบตัดไม้ก็รู้ ว่าเราอยู่หรือไม่อยู่ เรากลับมาไปดูต้นไม้เห็นแต่ตอกลับมากี่ทีก็เห็นแต่ตอ ทุกครั้งที่ออกจากวัด....

....เขารังเกียจหมดบ้านหมดเมือง สวนทางกับเขา เขาก็ว่า "หลวงพ่อจะอยู่กับคนหรือจะอยู่กับป่า คนก็มาอยู่นี่มาทำมาหากิน ไม้ก็ไม่ได้ปลูก

ทำไมมาหวงห้าม สัตว์หลวงพ่อไม่ได้เลี้ยง ทำไมมาหวงห้าม มาหาอยู่ หากิน" หลวงพ่อบอก "อยู่กับคนก็ได้ อยู่กับป่าก็ได้"....

....สมัยก่อนมีกำลัง รับผิดชอบผู้คนมาก เจ็บไข้ได้ป่วย เป็นทุกข์ เดือดร้อน ถึงเขาทันทีนะสมัยก่อน ไม่ว่าจะทุกข์อยู่ที่ใด ยังเป็นเพื่อนกันอยู่ได้ แต่ก่อนอยู่วัด ชาวบ้านจะคลอดลูก ไม่มีใคร โดดเดี่ยว เดียวดาย เสียงช้าง เสียงเสือ เสียงหมีกัดกัน น่ากลัวที่สุดเลย ก็เดินไป ถือตะเกียงเดินไปตอนกลางคืน ให้เขาอุ่นใจ เรียกคนนั้น เรียกคนนี้ ไม่เข้าไปในบ้านเขา บ้านเขาหลังน้อยๆ บางทีก็อยู่ไฟ ยืนอยู่นอกชานให้เขาได้อุ่นใจ....

....ไม้ล้มก็ไม่ได้ล้มเอง คนตัด มีคนมาตัดต่อหน้าต่อตา ไฟไหม้ก็ไม่ได้ไหม้เอง คนจุด ไฟไหม้ทุกปี มาอยู่ที่นี่จนเรื่องไม้ เมื่อเราจนเรื่องต้นไม้ เราก็คิดเรื่องต้นไม้ที่เราจนอยู่ ตรงนี้ก็จะเป็นต้นไม้ ตรงโน้นก็จะเป็นต้นไม้ ไม่ใช่เรามีอุดมคติ ไม่ใช่เรามีอุดมการณ์ เราเห็นปัญหา....

....เมื่อก่อนไฟไหม้ทุกปี ดับไฟป่าจนเป็นลมเลย บางทีรบกลางคืน กลางวันสู้ไม่ได้ ไปกับเสียม

เล่มหนึ่ง ผ้าอาบน้ำผืนหนึ่ง พอดับไฟหมด ควันไฟมืดเต็มไปหมด จะออกมาศาลาไก่ก็ออกมาไม่ได้เลยมืดไปหมด เดินไปที่ไหนก็จำไม่ได้เลย เดินอยู่อย่างนี้ทั้งคืน เดินอย่างไรก็ไม่ถึงศาลาไก่สักทีก็เลยนอน

นอนที่ที่ไฟไหม้ ที่ไหนไฟยังไม่ไหม้ก็ไม่นอน บางทีอาจจะเกิดไฟไหม้แล้วไหม้ลามมาถึงตัวเรา บางทีไหม้ไปแล้วอาจจะไหม้กลับมา เราตายได้นะ เราจะนอนเก็บขี้ฝุ่นไว้ เอาผ้าคลุมหัว ตื่นขึ้นมามอมแมมหมดเลย....

....ทีหนึ่งเกือบไป หมดแรง รู้ว่าตัวเองจะล้ม เพราะไฟไหม้ รู้สึกว่ามันจะล้ม วิงเวียน เหงื่อออกมาก คอแห้ง เป็นลม วิ่งออกไป ไปไกลๆ ไปนอนอยู่ตรงกุฏิอาจารย์วัฒนชัย เป็นป่าหญ้าคา นอนอยู่ใกล้ๆ น้ำ มันหลับไปตอนบ่ายๆ มันหลับเหมือนตายไปเลยนะ ได้ทุ่มหนึ่งมีคนไปเรียก แม่ชีแมวไปเรียก เห็นหลวงพ่อวิ่งไปทางนี้ ตอนดับไฟเสร็จเขาเรียก หลวงพ่อ หลวงพ่อ เราก็ได้ยิน ถามว่าอะไร เขาจะทำบุญบ้าน เจ้าคณะจังหวัดมารออยู่ที่นั่น ถ้าหลวงพ่อไม่ไปเจ้าคณะจังหวัดจะไม่สวดมนต์เลย ขัดไม่ได้ เหนื่อยก็เหนื่อย น้ำก็ยังไม่ได้อาบเลย ก็มาอาบน้ำอาบท่า แล้วก็เดินไปท่ามะไฟหวาน ไม่มีรถไม่มีเรือนะ ไปถึงสองสามทุ่ม เจ้าคณะจังหวัดก็ยังนั่งรออยู่ ก็ขึ้นนะโม หลวงพ่อก็เหนื่อย สวดมนต์เสร็จ สี่ทุ่มก็เดินกลับมา สนุกดีนะ....

....เตรียมไว้แล้ว พรุ่งนี้ตื่นขึ้นมาทำวัตรแล้วก็จะไปเลย ไปแจ้งที่สวนป่า เอาต้นไม้ไว้นี้ เสียมใบนี้จอบใบนี้ สายยางห้ามคนอื่นยืม มีไม้คานอยู่ตรงนี้ มีตะกร้าอยู่ตรงนี้ หาบไปปลูก เราเตรียมไว้ให้เรียบร้อย ให้หยิบง่ายๆ ไม่เสียเวลา ตอนก่อนจะฉันเช้าต้องให้ได้ ๒๐ ถึง ๓๐ ต้น เป็นการบ้านทุกวัน ปลูกต้นไม้ตอนเช้ารดน้ำตอนเย็น รดน้ำ ๓-๔ ชั่วโมง....

....มาบวชแล้ว มามีปัญหาเรื่องธรรมชาติก็ต้องต่อสู้ ได้รับชัยชนะบ้างแล้ว ไฟก็มอดแล้ว ต้นไม้ก็เต็มไปหมดแล้ว แค่นี้ก็พอแล้ว คนอื่นไม่เห็นก็ได้เราเห็น เรามาอยู่ที่นี่ก็ไม่ทำอะไรให้เสียหาย มองไป

" นั่งอยู่นี่ก็มีแต่รอยมือเรา "